

**Institutionen för ekonomi
HT-2003**

Kandidatuppsats

För vem redovisar i första hand hjälporganisationer?

Handledare:
Torbjörn Tagesson

Författare:
Kim Clarentius 791030-4083
Kristina Eriksson 781018-2902
Hanna Jeppsson 801104-3984

Abstract

The purpose of this essay was to identify the primary stakeholder in aid organisations, by which we mean whom they make their annual report for, and to analyse if there were any differences considering the design of their annual reports depending on which their primary stakeholder is. The method we used to explain the choice of primary stakeholder and the differences in the annual reports was a multiple case study. The collected data came from telephone interviews with 23 representatives from aid organisations and a review of annual reports. The results were analysed through pattern matching. We found that aid organisations do not have a primary stakeholder as in incorporated organisations. There are some differences, when comparing the annual reports of the aid organisations, depending on which stakeholder they consider as their primary.

This report is written in Swedish.

Sammanfattning

Syftet med uppsatsen har varit att identifiera hjälporganisationers primära intressent, det vill säga den som de i första hand riktar sin årsredovisning till, och att se om olika val av intressenter leder till olika utformningar av årsredovisningar. Detta för att ge en bild av vilka aktörer icke vinstdrivande organisationer riktar sig till.

Med utgångspunkt i befintliga teorier såsom intressentmodellen, legitimitetsteorin, strategimatrisen och agentteorin har vi utformat hypoteser för att kunna besvara vår problemformulering. Dessa teorier har vi valt för att de avser att förklara en organisations förhållande till sina intressenter.

Undersökningen har genomförts som en multipel fallstudie där vi gjort telefonintervjuer med ekonomiansvariga, eller personer i liknande ställning, i 23 olika hjälporganisationer, alla medlemmar i FRII. Detta för att FRII är en branschorganisation för insamlingsstiftelser och ideella föreningar. Vidare har vi studerat och analyserat respektive organisations årsredovisning.

Utfallet har analyserats med hjälp av pattern matching för att få fram en teoretisk/analytisk generalitet. Vi har haft en teori om att det skulle vara bidragsgivarna som är den primära intressenten. Vi har funnit att hjälporganisationer inte likt ett aktiebolag har en klart definierad primär intressent. Istället finns det ett antal olika primära intressenter som man riktar sig till såsom bidragsgivare, medlemmar, SFI, allmänhet eller ingen primär intressent. Även om alla hjälporganisationer inte riktar sig primärt till bidragsgivarna så får de ändå legitimitet från givarna genom ett medlemskap i SFI, vilket innebär innehav av ett 90-konto. I analysen av årsredovisningar har det uppmärksammats likheter vad gäller utformningen, speciellt i texten, hos de organisationer som valt samma primära intressent.

Anledningen till att vi inte kunnat hitta ett mönster gällande primär intressent tror vi kan bero på att hjälporganisationerna inom FRII skiljer sig märkbart åt vad gäller storlek, verksamhetsinriktning samt organisationsform. Hade vi enbart valt insamlingsstiftelser hade vi kanske kunnat se ett mönster som pekar på bidragsgivarna.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Problematisering.....	8
1.3 Syfte.....	8
1.4 Avgränsningar.....	8
1.5 Disposition.....	9
2. Metod.....	10
2.1 Vetenskaplig ansats.....	10
2.2 Kapitelsammanfattning.....	11
3. Teori.....	12
3.1 Definition av ideella föreningar och stiftelser.....	12
3.2 Kort beskrivning av Frivilligorganisationernas insamlingsråd (FRII).....	13
3.3 Kort beskrivning av Stiftelsen för insamlingskontroll (SFI).....	13
3.3.1 Hur skiljer sig SFI:s roll från FRII:s?.....	14
3.4 Intressentmodellen.....	14
3.4.1 Intressentmodellen i en vinstgenererande organisation.....	14
3.4.2 Intressentmodellen i en hjälporganisation.....	16
3.5 Legitimitetsteori.....	19
3.5.1 Legitimitetsteori applicerad på en hjälporganisation.....	21
3.6 Agentteori och strategimatrisen.....	22
3.6.1 Agentteori.....	22
3.6.2 Strategimatrisen.....	25
3.6.3 Strategimatrisen i en hjälporganisation.....	25
3.7 Kapitelsammanfattning.....	27
4. Empirisk metod.....	29
4.1 Operationalisering.....	29
4.2 Datainsamling.....	33
4.2.1 Primärdata.....	33
4.2.2 Sekundärdata.....	33
4.3 Validitet och reliabilitet.....	33
4.4 Kapitelsammanfattning.....	34
5. Analys.....	36
5.1 Struktur.....	36
5.2 Analys av redovisningsskyldigheten.....	37
5.2.1 Intressenter som de flesta hjälporganisationerna uppgav.....	37
5.2.2 Intressenter som de olika organisationerna ansåg sig redovisningsskyldiga inför.....	37
5.2.3 Externa intressenters intresse av årsredovisningen.....	38
5.2.4 Organisationernas val av primär intressent.....	39
5.3 Hur informationen kanaliseras ut till de primära intressenterna.....	42
5.4 Legitimitet i en hjälporganisation.....	43
5.5 Jämförelse mellan empiri och teori.....	43
5.6 Analys av årsredovisningar i förhållande till val av primär intressent.....	45
5.6.1 Vad vi valt att studera vi analys av årsredovisningar.....	45
5.6.2 Analys av årsredovisningar utifrån respektive grupp av primära intressenter.....	45
5.7 Jämförelse mellan empiri och hypoteser.....	51
5.8 Kapitelsammanfattning.....	52
6. Slutsats.....	54
6.1 Förslag till fortsatt forskning.....	56

7. Referenslista	57
8. Bilagor	60
Bilaga 1 Presentationsbrev	60
Bilaga 2 Intervjuguide.....	61
Bilaga 3 FRII:s redovisnings mall.....	62

1. Inledning

I vårt inledande kapitel ger vi läsaren en insyn i vad vår uppsats kommer att handla om. Vi presenterar här bakgrunden till vårt val av ämne, problemställning, syftet med uppsatsen samt dess disposition.

1.1 Bakgrund

Svält, misär, krig, elände och fattigdom präglar idag alldeles för många människors vardag. Behovet av hjälp i vår värld är oändligt stort. Som tur är finns det många som vill hjälpa. Varje år skänks flera hundratals miljoner kronor till hjälporganisationer runt om i Sverige. Insamlingsstiftelser och ideella föreningar spelar en viktig roll i både Sverige och resten av världen. Det är många som konkurrerar om vår vilja att dela med oss av vårt överflöd. Bössorna skramlar på stan, insamlingsgalorna löser av varandra i TV och telefoninsamlarna ringer ideligen. I välgörenhets-Sverige har vi svårt att säga nej till insamlingar trots att vi inte alltid vet vart pengarna går och om de används till rätt ändamål. Många bidragsgivare vet kanske inte att deras pengar placeras i aktier och fonder. Börsrasen under 2002 bidrog till stora förluster för dessa organisationer, i vissa fall över hundra miljoner kronor, enligt en genomgång som Tidningarnas telegrambyrå gjort. Detta ledde bland annat till att Cancerfonden blir tvungna att sänka sina forskningsanslag för de kommande åren. ("Börsras drabbar hjälporganisationer" (2003))

Enligt en artikel i DN ("Att hjälpa rätt..." (2003)) skall en hjälporganisation i teorin vara opartiskt och osjälviskt inriktad på att hjälpa dem som bäst behöver det, men det är mer komplicerat än så. Vissa får hjälp och andra får det inte och detta är ett stort dilemma som dessa organisationer står inför. De som står i fokus för världens intresse får mer pengar än de som står i skuggan. Dessvärre är ett urval oundvikligt. Ojämnt fördelad hjälp blir ett resultat av dagens medieuppmärksamhet, samtidigt som massmedia medverkar till en ökad vilja att skänka bidrag.

Enligt Nöjd (1996) borde man som bidragsgivare vara mer kritisk och frågvis då det finns många oseriösa insamlare. I sin artikel tar hon upp ett antal punkter som man bör tänka på när

man skänker pengar. Man bör kontrollera att namnet är etablerat och att organisationen innehar ett kontonummer som börjar med 90. Vidare bör man även kontrollera eventuella referensers tillförlitlighet. Om organisationen har ett registreringsnummer från länsstyrelsen visar detta på att organisationen står under samhällets insyn. Denna kontroll gäller ej för de organisationer som endast erhållit ett registreringsnummer från skattemyndigheten.

Ideella organisationer och stiftelser måste följa vissa lagregler däribland bokföringslagen (1 999:1078) och årsredovisningslagen (1 995:1554). Ideella föreningar är bokföringsskyldiga om värdet av tillgångarna överstiger ett gränobelopp som motsvarar 30 prisbasbelopp enligt Bokföringslagen 2:2. Stiftelser är bokföringsskyldiga enligt 2:3 om värdet av tillgångarna överstiger tio prisbasbelopp. Om det gäller en insamlingsstiftelse är den dock, enligt samma paragraf, alltid bokföringsskyldig även om dessa förutsättningar ej är uppfyllda.

Som tidigare nämnts är ett kännetecken på seriositet och långsiktighet, när det gäller insamlingsorganisationer i Sverige, att organisationen innehar ett så kallat 90-konto, vilket garanterar en kontinuerlig kontroll. Kontona kan innehas av både stora organisationer som verkar internationellt och små ideella föreningar som sköts hemifrån. Granskningen sköts av Stiftelsen för insamlingskontroll (SFI) som förfogar över alla sexsiffriga 90-konton. (Liljebäck, 2002) Omkring 400 insamlingsorganisationer är knutna till SFI, vilket innebär att de förbundet sig att följa SFI:s anvisningar som bland annat innebär att de får sina redovisningshandlingar regelbundet granskade. SFI:s verksamhet bekostas i sin helhet av kontrollgirokonto-innehavarna genom årsavgifter och registreringsavgifter. (Verksamhetsberättelse SFI, 2002)

Vår uppfattning är den att till skillnad från exempelvis ett aktiebolag har hjälporganisationer varken ägare eller driver rörelsen i vinstsyfte. Dessa organisationer finansierar sina verksamheter främst genom allmänna bidrag. De har inte heller någon klart definierad primär intressent som de riktar sin redovisning till. Vi tror att då man skänker pengar till en hjälporganisation förväntar man sig ingen ekonomisk motprestation. Istället är man mer intresserad av att veta om bidragen går till det avsedda ändamålet. Detta kan kanske bidra till en annorlunda utformning av hjälporganisationernas årsredovisningar.

1.2 Problematisering

Som inledningsvis nämnts måste stiftelser och ideella föreningar följa bokföringslagen och upprätta årsredovisning enligt årsredovisningslagen. Bestämmelsen i den nya bokföringslagen började tillämpas från och med räkenskapsåret 2001. För att underlätta övergången till denna lag så har bland annat mallar utvecklats av Eva Törning i samarbete med en arbetsgrupp inom frivilligorganisationernas insamlingsråd (Törning, Wall & Zachrisson, 2001). Vidare granskas organisationerna med 90-konton av SFI. Eftersom stiftelser och ideella organisationer inte har någon ägare och inte heller samma intressentnät som vinstgenererande organisationer kan man ifrågasätta vem årsredovisningen i första hand upprättas för. Görs det främst för bidragsgivarna, medlemmarna, stiftaren, de anställda, allmänheten (de som inte vet så mycket om organisationen), bidragstagaren eller är det för granskande SFI. Kanske anser man sig inte ha någon primär intressent eller anser man att alla intressenter är lika viktiga. Olika val av primär redovisningsmottagare kan leda till att de utvecklar sin årsredovisning på lite olika sätt, trots att övergången till den nya bokföringslagen och årsredovisningslagen till viss del har harmoniserat redovisningen. När vi skriver val av intressent menar vi att organisationerna väljer utifrån den intressent man i första hand anser sig redovisningsskyldig inför. Vidare kan man ifrågasätta hur informationen når ut till dessa principaler. Ovan förda resonemang leder oss till följande problemställning:

Vem är hjälporganisationernas primära intressent, det vill säga den som de i första hand riktar sin årsredovisning till, och hur avspeglas detta i årsredovisningen?

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är dels att identifiera hjälporganisationers primära intressent, det vill säga den som de i första hand riktar sin årsredovisning till, och dels att se om olika val av intressenter leder till olika utformningar av årsredovisningar. Detta för att ge en bild av vilka aktörer icke vinstdrivande organisationer riktar sig till.

1.4 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa undersökningen till de hjälporganisationer som återfinns i Sverige. Vi har dessutom valt att enbart titta på organisationer som är medlemmar i Frivilligorganisationens insamlingsråd (FRII) och som då dessutom innehar ett så kallat 90-konto och därigenom granskas av SFI.

1.5 Disposition

Nedan redogörs för hur vi har disponerat innehållet i vårt arbete.

Kapitel 2: Metod

I kapitel två presenteras vårt vetenskapliga metodval.

Kapitel 3: Teori

I kapitel tre redogörs för teorin kring vårt ämne. Här definieras begreppen ideella föreningar och stiftelser samt ges en kort beskrivning av Frivilligorganisationernas insamlingsråd (FRII) och Stiftelsen för insamlingskontroll (SFI). Vidare åskådliggörs intressentmodellen, legitimitetsteorin, strategimatrisen och agentteorin eftersom vi utifrån dessa teorier formulerat våra hypoteser.

Kapitel 4: Empirisk metod

I kapitel fyra lägger vi fram hur vi valt att genomföra vår undersökning, vår empiriska informationsinsamling samt källkritik.

Kapitel 5: Analys

I kapitel fem sammanställs teori och empiri. Vi utvärderar och granskar all insamlad data för att på detta sätt reda ut och sammanställa den kunskap vi nått fram till.

Kapitel 6: Slutsats

I kapitel sex presenteras våra slutsatser och vi ger förslag till framtida forskning.

2. Metod

I detta kapitel redogör vi för den metod samt de teorier vi valt att använda oss av i uppsatsen.

Enligt Lennart Lundquist (1993) är definitionen på ordet metod; *"det tillvägagångssätt med vilkas hjälp metodologi utformas, material tas fram, teori (begrepp) appliceras på det framtagna materialet i analysen och forskningsresultat presenteras"* (s 44). Enkelt uttryckt kan man säga att metod är forskarens sätt att arbeta, det vill säga hans tillvägagångssätt (Lundquist, 1993). Det finns många olika vägar att genomföra en studie, vilka kan leda till olika utfall och därför anser vi att det är viktigt att redogöra för vilken metod vi har valt. Eftersom målet med vår uppsats är att identifiera hjälporganisationernas primära intressent och att se om olika val av primär intressent avspeglar sig i årsredovisningen har vi använt oss av intressentmodellen, legitimitetsteorin, agentteorin och strategimatriken. Detta på grund av att alla dessa teorier avser att förklara en organisations förhållande till sina intressenter.

2.1 Vetenskaplig ansats

Induktion och deduktion är två olika sätt att dra slutsatser. Induktion bygger på empiri och deduktion på logik. Induktion innebär att man går ut i verkligheten och samlar in all relevant information som sedan systematiseras och utifrån analysen av data formuleras sedan teorier. Det vill säga utifrån empiriska fakta drar forskaren allmänna, generella slutsatser. Deduktion innebär att man utgår från teorier och samlar in data för att vidare testa om teorin kan falsifieras eller inte. (Jacobsen, 2002)

I vår uppsats har vi valt att utgå från den deduktiva ansatsen eftersom man därmed drar slutsatser om enskilda företeelser utifrån allmänna principer och befintliga teorier (Merriam, 1994). Då syftet med vår uppsats är att ta reda på vem som är hjälporganisationernas primära intressent och se om detta avspeglar sig i årsredovisningen, har vi gjort detta med utgångspunkt i befintliga teorier såsom intressentmodellen, legitimitetsteorin, strategimatriken och agentteorin. Vi har valt att utgå från dessa teorier på grund av att:

- intressentmodellen behandlar avvägningen mellan olika intressenters behov
- legitimitetsteorin förklarar hur man legitimerar sig inför sina intressenter
- agentteorin fokuserar på redovisningsskyldighet och asymmetrisk information.
- strategimatriken förklarar hur en organisation väljer att rikta sig till sina intressenter

Dessa teorier har vi sedan omarbetat för att kunna applicera på en hjälporganisation och utifrån dessa teorier har vi skapat hypoteser som vi prövar i vår undersökning.

Merriam (1994) refererar bland annat till filosofen Karl Popper som har diskuterat nackdelen med deduktion. Han menar att vi aldrig kan vara säkra på att vår hypotes är sann, närmare bestämt att vi aldrig kan verifiera den till 100 procent, däremot kan vi visa om den är falsk, det vill säga falsifiera den.

Som nämnts ovan är huvudsyftet med vår undersökning att förklara vem som är hjälporganisationernas primära intressent samtidigt som vi vill förstå varför de olika organisationerna eventuellt väljer olika intressenter och om detta i så fall avspeglar sig i årsredovisningen. I och med detta har undersökningen även fått induktiva inslag. Vi har valt att ställa frågor av ”hur” och ”varför” karaktär till de olika organisationerna. En studie av ett mindre antal organisationer blir därmed mer passande än studier av ett stort antal (Saunders, Philip & Thornhill, 2003). Vår förhoppning är att, likt ett aktiebolag, kunna finna något typ av mönster bland de olika hjälporganisationerna vad gäller val av primär intressent och även se om olika val av intressenter avspeglar sig i årsredovisningen. Detta kan inte säkerställas statistiskt, utan istället har vi valt att testa om en teoretisk generalisering kan göras (Ramberg, 1997).

2.2 Kapitelsammanfattning

Metod är forskarens sätt att arbeta, det vill säga hans tillvägagångssätt. I vår uppsats har vi valt att utgå från den deduktiva ansatsen eftersom man då drar slutsatser om enskilda företeelser utifrån allmänna principer och befintliga teorier. Eftersom syftet med vår uppsats är att ta reda på vem som är hjälporganisationernas primära intressent och se om detta avspeglar sig i årsredovisningen har vi gjort detta med utgångspunkt i befintliga teorier såsom intressentmodellen, legitimitetsteorin, strategimatrisen och agentteorin. Detta på grund av att alla dessa teorier avser att förklara en organisations förhållande till sina intressenter. I följande kapitel redogörs för dessa teorier.

3. Teori

I detta kapitel redogör vi för valet av de teorier som ligger till grund för utformandet av våra hypoteser. Till en början redogör vi för vad som menas med en hjälporganisation, samt beskriver SFI och FRII. Därefter åskådliggörs intressentmodellen för att kunna ta fram en möjlig primär intressent, vidare framställs legitimitetsteorin applicerad på en hjälporganisation. Sedan skildras strategimatrisen som visar på vem organisationen borde rikta sig till och slutligen agentteorin som tar upp redovisningsskyldighet och asymmetrisk information.

”Teori är föreställningar eller begreppssamlingar, förenklade bilder av verkligheten, med vilkas hjälp forskaren söker beskriva samt förstå eller förklara verkligheten.” (Lennart Lundquist, 1993 s 44).

3.1 Definition av ideella föreningar och stiftelser

För att förstå våra teorier anser vi det vara av stor vikt att förklara vad som menas med en hjälporganisation, det vill säga hur den är uppbyggd och fungerar. En hjälporganisation kan vara antingen en ideell förening eller en stiftelse. Beträffande stiftelser så skiljer man mellan ”vanliga” stiftelser och insamlingsstiftelser och i detta fall behandlas endast insamlingsstiftelser då enbart dessa kan inneha 90-konton. Stiftelser regleras i stiftelselagen (1 994:1220). Vanliga stiftelser uppkommer till en följd av att framför allt privatpersoner avsätter pengar till ett visst ändamål. Den som bildar en stiftelse kallas för stiftare. Förutsättningen är att stiftelsens förmögenhet blir avskild så att man därigenom kan tala om en självständig förmögenhet. För att det skall föreligga en självständig juridisk person måste stiftelsens egendom ha tagits om hand av någon som åtagit sig att förvalta den i enlighet med stiftelseförordnandet. Utmärkande för en insamlingsstiftelse till skillnad från en vanlig stiftelse är att det inte finns någon förmögenhet då stiftelsen bildas. Istället sker insamling av pengar efter bildandet. Insamling av endast exempelvis kläder leder inte till att en insamlingsstiftelse föreligger. Ändamålet för dessa typer av stiftelser blir alltså att främja det humanitära hjälpändamålet.

En ideell förening erhåller, när de antagit stadgar samt utsett styrelse, rättskapacitet och kan därmed ikläda sig skulder och förpliktelser. En ideell förening består liksom andra föreningar av medlemmar. Utmärkande för en ideell förening är att den har en ideell målsättning.

Lagstiftning kring ideella organisationers verksamhet förekommer inte. Många olika vägledningar kan dock hämtas från lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. (*Handledning för stiftelser och ideella föreningar (2003)*)

3.2 Kort beskrivning av Frivilligorganisationernas insamlingsråd (FRII)

Vi har valt att beskriva FRII eftersom de organisationer som vi valt att undersöka är medlemmar i denna organisation. FRII är en branschorganisation för de största hjälporganisationerna i Sverige. FRII:s medlemmar står för den största delen av de insamlade medlen som går till de så kallade 90-kontona (Törning, Wall & Zachrisson, 2001). Medlemsantalet uppgår för närvarande till ett 70-tal och dessa är alla innehavare av 90-konton vilket är ett krav för medlemskap. Branschorganisationerna har i många fall underorganisationer som i sin tur också kan inneha ett 90-konto. Dessa tillsammans utgör SFI:s medlemsantal på cirka 400 organisationer. FRII verkar för etiska insamlingsmetoder samt kompetensutveckling inom hjälporganisationer (www.frii.a.se). Som tidigare nämnts är FRII även med och utvecklar mallar för en bättre redovisning inom insamlingsbranschen. Arbetet har bland annat resulterat i en årsredovisningsmall och en branschanpassning av BAS 2000 (Grahn, Törning & Törnqvist, 2003). Organisationerna måste följa vissa kriterier för att vara medlemmar i FRII. Uppfyller de inte dessa så kan de bli uteslutna ur organisationen (www.frii.a.se).

3.3 Kort beskrivning av Stiftelsen för insamlingskontroll (SFI)

Vi har valt att beskriva stiftelsen för insamlingskontroll eftersom vi anser att den spelar en viktig roll för att förstå våra teorier. Som tidigare nämnts blir alla hjälporganisationer som innehar ett 90-konto granskade av SFI och är därmed redovisningsskyldiga inför dem. SFI bildades 1980 för att överta den kontroll som Näringslivets Granskningsnämnd tidigare utövat bland insamlingar. Grundare av SFI är den svenska arbetsmarknadens centralorganisationer; LO, TCO, SACO, SAF samt FAR.

SFI:s syften är:

Att insamlingar bland allmänheten för humanitära, välgörande och kulturella ändamål, miljövård och naturskydd sker under betryggande kontroll, att insamlingar inte belastas med oskäligen kostnader, att sunda marknadsföringsmetoder används på insamlingsområdet, samt att ändamålsenliga metoder för insamlingskontroll utvecklas. (www.insamlingskontroll.a.se)

För att kunna inneha ett 90-konto ställs vissa krav. Bland annat skall insamlade medel gå till det tilltänkta ändamålet och givarna ska kunna förvänta sig information om att gåvor används korrekt. Administrationskostnaderna får inte överstiga 15 procent av insamlade medel. (www.insamlingskontroll.a.se)

3.3.1 Hur skiljer sig SFI:s roll från FRII:s?

FRII arbetar i första hand för att utveckla de etiska insamlingsmetoderna samt med kompetensutveckling medan SFI förfogar över 90-konton och dess granskning.

3.4 Intressentmodellen

Vi har valt att använda intressentmodellen eftersom den speglar en organisations externa intressenter. Genom att använda denna modell försöker vi se ta reda på vilka intressenter som hjälporganisationer samspelar med och som kan tänkas vara deras primära redovisningsmottagare.

3.4.1 Intressentmodellen i en vinstgenererande organisation

Intressenter är ett begrepp som myntades av amerikanen och nobelpristagaren Herbert Simon på 1950-talet. I Sverige infördes begreppet genom Eric Rhenman 1964 (Special: omvärldsansvar, 2001). I Rhenmans modell utgår han från att organisationer aldrig är vare sig självförsörjande eller självändamål. Olika slag av transaktioner eller utbyten utspelar sig mellan organisationen och dess miljö, eller arbetsmiljö som Rhenman uttrycker det. Arbetsmiljön består av ett antal material och/eller informationsbearbetande komponenter som utbyter material eller information med organisationen. Komponenterna kan delas upp i olika delsystem beroende på den input som de erbjuder organisationen. Dessa kan exempelvis vara kunder, leverantörer och ägare med flera. De olika intressenterna förväntar sig olika motprestationer i former av belöningar. Exempelvis förväntar sig aktieägaren avkastning på satsat kapital. Utanför arbetsmiljön återfinns andra system som betecknas sekundär miljö. (Rhenman, 1969)

De olika intressenterna ger alltså på olika sätt bidrag till företaget och förväntar sig vidare av företaget att dessa bidrag producerar belöningar som går tillbaka till intressenterna. För att intressenterna skall kunna säkerställa att de får belöningar från organisationen är de i behov av information från företaget. (Olsson & Skärvad, 2000) Redovisningens syfte är att förmedla information om en organisations ekonomiska ställning till olika användare, det vill säga till

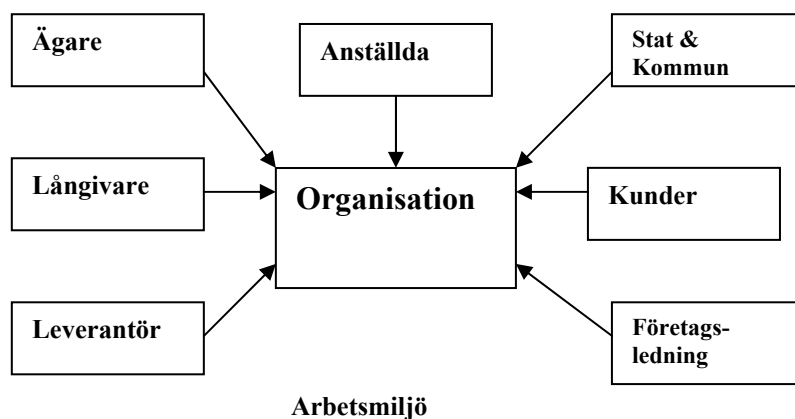
intressenterna, främst utanför organisationen. De olika intressenterna är i behov av olika extern information. (Smith, 2000) Intressentmodellen visar på att en organisation bara kan överleva så länge intressenterna får belöningar som är stora nog att stimulera dem att fortsätta lämna bidrag. Enligt intressentmodellen i ett vinstdrivande företag är belöningarna främst ekonomiska. En organisations viktigaste uppgift blir därför att göra rätt avvägningar mellan de olika intressenternas krav. Detta är inte alltid lätt, exempelvis vill en kund ha låga priser på produkterna, på bekostnad av de anställda som då eventuellt inte kan få ut höga löner. (Olsson & Skärvad, 2000)

Här följer en kort sammanfattning av de olika intressenterna i en vinstdrivande organisation:

Ägarna som intressenter bidrar med sitt kapital och vill som belöning få så hög avkastning på detta som möjligt. Leverantörerna bidrar med sina produkter och i utbyte vill de att företaget ska beställa och betala för levererade varor i tid. Kunderna i sin tur vill köpa bra varor till bra priser samtidigt som de vill ha service, information, kredit, samt de vill kunna säkerställa att förskottsbetalda varor levereras i framtiden. Långivarna som jämte ägarna är med och satsar kapital i företaget vill ha säkerhet för, och ränta på det utlånade kapitalet.

Företagsledningen och de anställda vill ha ersättning för sina arbetsinsatser. Slutligen önskar stat och kommun att organisationen skall fungera väl och tillhandahålla arbetsmöjligheter för invånarna samt att de skall betala skatt. I gengäld tillhandahåller stat och kommun service av olika slag. (Olsson & Skärvad, 2000)

Sekundärmiljö

Figur 1. Figuren åskådliggör en vinstdrivande organisations intressenter. Källa: Olsson & Skärvad, 2000)

3.4.2 Intressentmodellen i en hjälporganisation

Nedan har vi utarbetat en intressentmodell som vi anser kan passa in på en hjälporganisation. Intressentmodellen i en ideell organisation eller insamlingsstiftelse skiljer sig från den i en vinstdrivande organisation. Som tidigare nämnts visar intressentmodellen på att en organisation endast kan överleva så länge intressenterna får belöningar som är stora nog att stimulera dem att fortsätta lämna bidrag och i detta fall är belöningen inte ekonomisk. För det första finns inga ägare till stiftelser eller ideella organisationer. De som skänker bidrag kräver inte motprestation på samma sätt som en aktieägare i ett vinstgenererande företag gör.

Det finns bidragsgivare som intressenter både i form av privatpersoner, i form av EU, SIDA, stat och kommun, i form av sponsorer, företag och övriga myndigheter och organisationer.

Många generösa privatpersoner lämnar bidrag både i form av arv och i form av gåva. Ingen avser att få avkastning på sitt bortskänkta kapital annat än i form av att pengarna ska gå till angett ändamål. Årsredovisningen kan vara ett medel för att kontrollera att bidragen går till avsett syfte. Kanske är man inte intresserad av själva årsredovisningen utan nöjer sig med ett kvitto avseende sitt bidrag eller någon mer nyanserad form av redovisning. Ett alternativt synsätt att se på de privata bidragsgivarna kan vara att se dem som kunder. Man kan se det som att när de lämnar sitt bidrag så köper de en produkt i form av förnöjsamhet och samvetsfrid.

SIDA är en statlig myndighet som lyder under utrikesdepartementet. De bidrar med pengar till olika ändamål genom diverse hjälporganisationer. Bidragen förmedlas till tretton olika ramorganisationer som i sin tur distribuerar bidragen till sina underorganisationer vilka först skall godkännas av SIDA. Även mindre organisationer kan direkt ansöka om bidrag från SIDA. (www.sida.se) SIDA ställer krav på redovisningen i den mån att man ska kunna besvara frågan: ”Kommer pengarna fram till de behövande?” (Forsberg, 2003) Även EU, stat och kommun ger bidrag av olika slag.

Hjälporganisationerna försöker locka sponsorer från näringslivet för att erhålla bidrag till sina verksamheter. I dagens ekonomiska klimat är många företag i behov av en tredje part som intygar deras goda avsikt. Företagens nödvändighet att visa upp både socialt engagemang och en etisk profil blir allt viktigare. Skandaler som Worldcom och Enron har sänkt konsumenters förtroende för dagens efterlevande företag. Många företag donerar därför pengar enbart för att

få positiv publicitet och trovärdighet. Enbart en liten del av alla sponsorer har ett uppriktigt engagemang för den goda saken. Till skillnad från aktiviteter som bidrar till företagets ökande försäljning begränsas sponsringen enbart till företagets goda tider. (Lund, 2003) Det vill säga sponsorerna bidrar med pengar till organisationen och får i gengäld använda organisationens logotyp. De flesta hjälporganisationer har en positiv inställning till sponsring eftersom de på detta sätt får delar av sin verksamhet finansierad och även ökad uppmärksamhet genom exposition i sponsorernas annonser. Dock kan sponsring innebära vissa risker. Ett förtroende som organisationen under många år byggt upp hos allmänheten kan snabbt raderas om det företag som organisationen lierat sig med drabbas av en skandal. Vissa organisationer som till exempel Rädda barnen har krav på sina sponsorer i form av hög trovärdighet hos allmänheten och att deras verksamhet inte få stå i strid med organisationens idéer. (Sågänger, 1995) Sponsorer likasom övriga bidragsgivare kan vara intresserade av att veta vart deras skänkta pengar går, dessutom kan årsredovisningen vara ett medel för dem att se att den valda hjälporganisationen verkar för rätt sak. Som tidigare nämnts kan sponsring innebära en risk, så till vida att om det uppstår ett problem i den sponsrande organisationen påverkas hjälporganisationen negativt av detta. Detsamma gäller omvänt om en skandal skulle uppstå i en hjälporganisation. Då skulle detta kunna ge negativa verkningar för det sponsrande företaget.

Företag kan även vara bidragsgivare enbart för den goda sakens skull, utan att kräva någon motprestation i form av nyttjande av organisationens logotyp. Dessa bidragsgivare, är i likhet med de andra, intresserade av att se hur deras pengar placeras.

Slutligen finns det även bidragsgivare i form av övriga myndigheter, organisationer, fonder och så vidare. Allmänna arvsfonden är ett exempel på fond som ger pengar till vissa insamlingsorganisationer.

De anställda som intressenter i en ideell organisation tror vi har en något annan roll än de anställda i en vinstgenererande organisation. Vi tror att de oftast är mycket mer engagerade i ändamålet för verksamheten. Det primära blir alltså inte den ekonomiska belöningen utan att verksamhetens ändamål uppfylls. Anställda har dock även intresse av ekonomisk ersättning. Årsredovisningarna blir ett sätt för dessa att kontrollera organisationens ekonomi för att kunna säkerställa organisationens framtid och vidare säkerställa om framtida lön kommer att kunna betalas ut.

Bidragstagarna i form av exempelvis svältande barn i Angola är intressenter på grund av att det trots allt är till dem som pengarna och bidragen ska gå. Det är för bidragstagarna som hjälporganisationerna finns till.

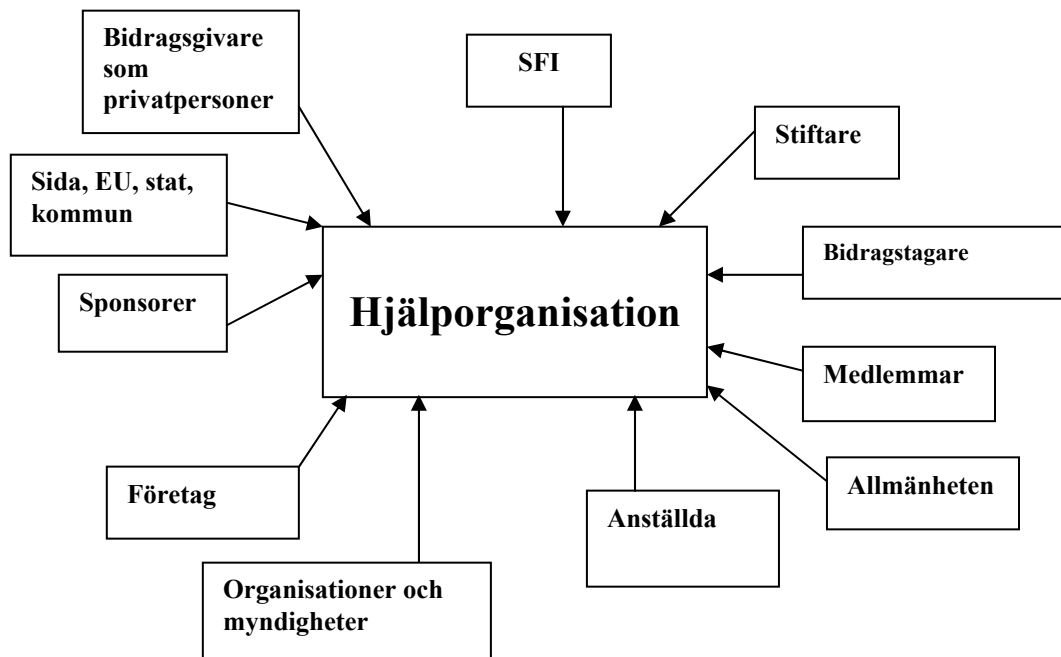
Det kan vara så att hjälporganisationer i första hand riktar sin årsredovisning till SFI, det vill säga att de ser sig primärt redovisningsskyldiga inför dessa. Detta eftersom SFI tillhandahåller 90-konton och dessutom granskar om organisationerna följer deras mall för hur redovisningen bör utformas. Idag innehar alla hjälporganisationer som vill få en ”seriositetsstämpel” ett 90-konto. Oavsett om organisationerna anser sig redovisningsskyldig inför någon eller inte så skaffar de sig ett konto för att framstå som seriösa och därigenom kunna konkurrera. Även att organisationerna måste redovisa inför SFI så är det inte säkert att det är deras primära intressent. Det kan vara så att de endast ser SFI:s regler som något som de måste följa, det vill säga inte som sin primära intressent utan snarare som ett medel för att få förtroende. Vi anser att stiftelsen för insamlingskontroll kan ses som en intressent jämställd med börsern. På samma sätt som börsern enligt börskontraktet styr noterade aktiebolag genom sina krav på att redovisningen fullgörs, styr SFI genom sin granskning hjälporganisationerna. De bidrar alltså med granskning som skänker förtroende för organisationerna och får i gengäld mer uppriktiga organisationer som garanterar, främst bidragsgivarna, seriositet. Alltså är SFI en intressent och en kanal främst för bidragsgivarna

Stiftare är intressenter på så sätt att det är de som har startat insamlingsstiftelsen och dessa kan ha behov av att få information om huruvida stiftelsen sköter förvaltningen i enlighet med stiftelseförordnandet.

Medlemmar bidrar med sitt engagemang i organisationen, det vill säga med ideellt arbete. Dessutom är det ofta de som utser styrelse samt godkänner styrelsens arbete. Dessa medverkar även genom att betala medlemsavgifter. Belöningen som de vill ha är att de vill få organisationen att arbeta efter deras intressen. De vill se att organisationen uppfyller sina mål. Det är viktigt att organisationen tillgodoser medlemmarnas behov, för annars finns risken att dessa bortfaller vilket kan leda till intäktsförluster och bortfall av viktig arbetskraft. Även medlemmarna skulle kunna ses som kunder, alltså att organisationerna anser att de genom sina medlemsavgifter köper en produkt.

Även allmänheten, det vill säga de som inte vet så mycket om organisationen kan vara intresserade av redovisningsinformationen. De kan ha intresse av att se denna om de funderar på att skänka pengar, bli medlemmar eller söka jobb. Dessa intressenter är förmodligen måna om att de inte ger sig in i en seriös organisation.

Sekundärmiljö

Arbetsmiljö

Figur 2. Figuren åskådliggör en hjälpporganisationens olika intressenter.

Efter utarbetandet av vår anpassade intressentmodell för hjälpporganisationer leder det oss fram till följande hypotes:

Hypotes 1: *Organisationernas årsredovisning påverkas beroende på val av olika intressenter.*

3.5 Legitimitetsteori

Vi har valt att använda legitimitetsteorin eftersom den visar hur man legitimerar sig inför sina intressenter. Ljungdahl (1999) skriver i sin avhandling om hur legitimitetsteorin hänger nära samman med intressentteorin då de båda behandlar frågor om förhållanden mellan samhället

och ett företag. Teorierna anses utgöra ett komplement till varandra, där intressentteorin fokuserar på företagets relationer till intressenterna medan legitimitetsteorin pekar på olika strategier för att legitimera sig gentemot dessa intressenter. Teorierna kan ses utifrån två perspektiv nämligen företagsledningens perspektiv respektive ett samhälls perspektiv, vilket åskådliggörs av bilden nedan.

	Företagsledningens perspektiv	Samhällets perspektiv
Intressentteorin	Hantering av intressentkrav	Formulering av intressentkrav
Legitimitetsteorin	Legitimering av företaget	Legitimering av företaget

Figur 3. Figuren åskådliggör två perspektiv på intressent- och legitimitetsteorin. Källa: Ljungdahl (1999).

Utifrån företagsledningens perspektiv ser man på redovisningen som ett verktyg för att tillmötesgå intressenternas olika krav och genom denna legitimerar de sin verksamhet. Då man ser på legitimitetsteorin ur samhällets perspektiv fokuserar man inte på det enskilda företaget utan fokus läggs på det samhälle som företagen verkar i och som anger de regler som styr verksamheten. Ur detta perspektiv ses redovisningen som ett medel för att manipulera samhällets uppfattning om företaget och på så sätt legitimera dess verksamhet.

Legitimitet uppfattas som en nödvändig resurs för ett företag och denna legitimitet har enligt Karlsson (1991) en stark koppling till värderingar och normer, angående vad som man uppfattar som rätt och riktigt i sin omgivning. Detta leder fram till att företagets legitimitet hänger samman med hur företaget uppfattas av sina intressenter. Det är alltså intressenterna utanför organisationen som kommer att acceptera dess handlande och olika värderingar. Olika intressenter har med största sannolikhet olika intressen och detta kommer i sin tur att påverka deras syn på organisationens legitimitet.

Genom ett visst agerande från företaget sida som inte accepteras av intressenterna kan legitimiteten skadas och för att reparera denna skada måste företaget vidta legitimerande aktiviteter. Detta kan ske genom exempelvis verbala förklaringar eller motiveringar. Anledningen till att man väljer detta alternativ är att stora förändringar antagligen skulle bli

alltför kostsamma att genomföra och på så sätt väljer man att istället ”manipulera” sina intressenter.

3.5.1 Legitimitetsteorin applicerad på en hjälporganisation

I vår intressentmodell har vi valt att inte se FRII som en intressent. Istället ser vi på FRII som en branschorganisation som hjälporganisationerna frivilligt ansluter sig till och där de tillsammans utvecklar etiska regler som de förbinder sig att följa. Detta gör de, tror vi, för att skapa tillit och få legitimitet från allmänheten. På FRII:s hemsida (www.frii.a.se) framgår det att bidragsgivarna är de viktigaste för en hjälporganisation och att de inte kan överleva utan dem. Genom ett medlemskap i FRII förstärks, anser vi, relationen och tilliten mellan en hjälporganisation och dess bidragsgivare, men även andra intressenter. Som vi nämnde i inledningen av arbetet har representanter från FRII och Eva Törning från Öhrlings Pricewaterhouse Cooper, som är en ledande revisionsbyrå på Non - Profitområdet, utvecklat mallar för upprättandet av årsredovisningar. Användandet av dessa mallar, tror vi kommer att bidra till en harmonisering av hjälporganisationers redovisningar, vilket i sin tur kommer att underlätta för de intressenter som vill kunna kontrollera och jämföra dessa och detta kommer även att stärka legitimiteten. FRII har, utöver vad lagen kräver, även andra krav på vad som bör finnas med i redovisningen. Exempelvis måste de redovisa hur mycket av de insamlade medlen som går till olika kostnader. Ett ytterligare krav från FRII är att deras redovisning, kostnadsfritt, skall lämnas ut till givaren på begäran från denne. (www.frii.a.se)

Även ett medlemskap i SFI, tror vi, bidrar till att förstärka en organisations legitimitet samt förstärka kanske främst bidragsgivarnas förtroende för hjälporganisationen. Det står ofta att läsa i olika tidningar att man inte ska skänka pengar till en organisation som inte innehar ett 90-konto. Vi tycker att ett innehav av ett 90-konto symboliserar en seriös hjälporganisation. Man vet, att då organisationen innehar ett sådant konto blir de granskade och denna granskning innebär att man kan lita på att ens bidrag kommer att gå till det avsedda ändamålet. Vi anser därför att SFI blir både ett verktyg för att göra organisationen legitim samt att de finns som en kanal främst för att tillvarata bidragsgivarnas intresse gentemot en hjälporganisation och blir därigenom en intressent.

Utifrån detta resonemang har vi skapat två hypoteser om att hjälporganisationer väljer att gå med i FRII samt SFI främst för att få legitimitet hos givarna samt för att skapa ett förtroende mellan givarna och hjälporganisationen.

Hypotes 2: *Hjälporganisationer väljer att gå med i SFI för att få legitimitet främst hos bidragsgivarna.*

Hypotes 3: *Hjälporganisationer väljer att gå med i FRII för att få legitimitet främst hos bidragsgivarna.*

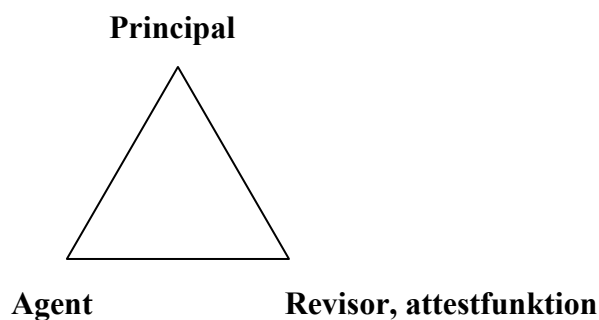
3.6 Agentteorin och strategimatrisen

Vi har valt att använda oss av agentteorin och strategimatrisen eftersom agentteorin är kärnan i redovisningen och behandlar redovisningsskyldighet och asymmetrisk information och strategimatrisen handlar om hur man väljer att rikta sig till sina intressenter. Utifrån dessa båda teorier skapas vår fjärde hypotes som handlar om vilken intressent som vi tror är den primära. Hypotesen presenteras i slutet av strategimatrisen.

3.6.1 Agentteorin

Själva kärnan i redovisningen är att någon (en agent) är redovisningsskyldig inför någon annan (en principal). Agenten skall handla efter principalens direktions. Agentförhållandet existerar mellan aktieägare och företagsledning på grund av att ägarna inte har förmåga eller kunskap att leda företaget själva. Dessutom finns aktieägarna oftast utspridda över hela världen. Agenten finns för att representera ägarna. Dessa skall på bästa sätt agera utifrån ägarnas intresse. Mellan agenten och principalen finns det från början en grad av misstroende/förtroendegap. Agentteorin utgår från att varje individ är egoist (det vill säga handlar efter egenintresse) och därför uppstår en intressekonflikt. Agenten försöker hela tiden maximera sin egna förväntade nytta och frågar sig vad ett särskilt agerande kommer att leda till för vinning. Agentens intresse skiljer sig således från principalens. Principalen antas endast vara intresserad av finansiell avkastning till följd av investerat kapital i bolaget. Agenten däremot antas vilja ha tillfredställelse inte endast i form av finansiell kompensation, utan även i form av andra förmåner såsom extra ledighet och drägliga arbetsvillkor. Intressekonflikten visar sig i asymmetrisk information, det vill säga agenten och principalen har inte tillgång till samma information. Agenten har tillgång till all intern och extern information medan principalen endast kan ta del av den externa informationen, alltså den som agenten väljer att presentera. Detta är agentteorins stora dilemma, utmaningen att försäkra sig att företagsledningen handlar efter ägarnas intresse och maximerar deras nytta och inte sin egen. De båda har helt olika riskbenägenhet, ofta vill principalen ta en större risk än agenten, eftersom han har möjlighet att sprida sina risker. För att komma till rätta med den skilda

riskbenägenheten så brukar belöningsystem utformas för att uppnå målkongruens. Detta kan ske i form av bonussystem, vinstutdelning och optioner som medför att agenten blir en form av delägare. För att öka vinsten så tenderar agenten att värdera upp tillgångarna och då skuldsidan förblir oförändrad eller minskas bidrar detta till att det egna kapitalet ökar och därmed också vinsten. Detta problem löses genom övervakning av agentens arbete i form av revision. Revisorn har en attestfunktion och därmed ställs krav på revisorn att han är både professionell och oberoende. Hans uppgift blir alltså att säkerställa för principalen att agenten agerar enligt dennes intresse. (Schroeder, Clark & Cathey, 2003 & Anthony & Govindarajan, 2001) Detta åskådliggörs genom Ijiris triangel. (Ijiri, 1983)

Figur 4. Figuren åskådliggör Ijiris triangel.

Det finns lite forskning kring agentteorin i icke-vinstdrivande organisationer. Dock har ett fåtal forskare, bland annat Hansmann, skrivit om detta. Han menar att det finns en relation mellan organisationen och givaren där organisationen är agent och givaren principal. Denna relation beskrivs som den externa principalagent relationen. (DuBois, Jegers, Schepers & Pepermans, 2003)

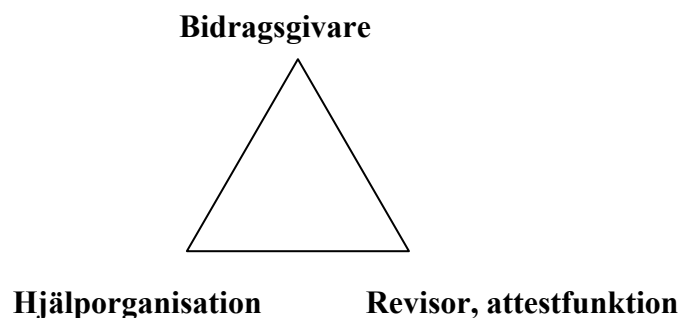
Bland den forskning som förekommer kring agentteorin i icke-vinstdrivande organisationer förekommer vidare två olika uppfattningar. De som sympatiserar med den första uppfattningen menar att principalagent relationen i icke-vinstdrivande organisationer är mycket mer problematisk än i vinstgenererande företag eftersom det inte finns någon ägare. Det är svårt att upprätta kontrollmekanismer och att mäta ledningens prestation. Avsaknaden av ägare tenderar till att ha ett negativt inflytande på effektiviteten i dessa organisationer. Agentteorin antyder att ledningen i icke-vinstdrivande organisationer som inte kan erhålla uppmuntrande ekonomisk kompensation tenderar att sakna motivation att uppnå

målkongruens. (DuBois et al, 2003 & Anthony & Govindarajan, 2001)

Förespråkare för den andra inriktningen menar att principalagent relationen är mindre komplex i en icke-vinstdrivande organisation eftersom denna tenderar att locka till sig en mer engagerade företagsledning. Problemet kring asymmetrisk information blir därmed mindre. (DuBois et al, 2003)

Vi har valt att ansluta oss till Hansmanns externa agentteori. På samma sätt som aktiebolag är redovisningsskyldiga inför sina aktieägare så borde hjälporganisationerna vara redovisningsskyldiga inför sina bidragsgivare. Bidragsgivarna borde på samma sätt som aktieägarna vara intresserade av hur deras pengar förvaltas annars skulle man kanske inte våga skänka pengar till hjälporganisationer.

Vidare anser vi att den andra inriktningen, som menar att problematiken kring asymmetrisk information är mindre i icke-vinstdrivande organisationer, borde stämma in på hjälporganisationer. Vi tror att alla som väljer att arbeta i en hjälporganisation gör detta på grund av sitt engagemang för organisationens syfte. Detta borde leda till att agentens (organisationens) intresse inte i så stor utsträckning borde skilja sig från principalens, som vi uppskattar vara bidragsgivarnas, intresse. Den första inriktningen anser det vara svårt att skapa och upprätthålla kontrollmekanismer och mäta ledningens arbete. Detta stämmer inte in på de hjälporganisationer som vi har valt att undersöka, eftersom många dessa har krav på sig från SIDA och alla från SFI.

Figur 5. *Figuren åskådliggör vår hypotes om principalagentförhållandet i en hjälporganisation.*

Som figur 5 illustrerar så övervakas även hjälporganisationerna av revisorer. Enligt stiftelselagen måste en stiftelse ha minst en revisor. Revisorns huvuduppgift att se till att

ändamålsbestämmelserna fullföljs samt att förvaltningsföreskrifterna i stadgarna efterlevs. I revisionsberättelsen anges om redovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen. Han uttalar sig dock inte om ansvarsfrihet för förvaltare och styrelseledamöter på grund av att en stiftelse inte har någon ägare. Revisorerna i en ideell förening har till uppgift att utföra både ekonomisk granskning och förvaltningsrevision. Granskningsarbetet redovisas sedan i revisionsberättelsen. I denna skall även framgå om det finns anledning att anmärka på styrelsen eller inte. Därefter är det sedan vid årsmötet som man tar ställning till om ansvarsfrihet skall beviljas. (*Handledning för stiftelser och ideella föreningar (2003)*)

3.6.2 Strategimatrisen

Strategimatrisen behandlar hur en organisation väljer att rikta sig till sina intressenter.

		Grad av intresse	
		LÅGT	HÖGT
Grad av inflytande	LÅGT	Minimal Ansträngning	Håll Informerad
	HÖGT	Håll Tillfredsställd	Nyckelroll

Figur 6. *Matrisen åskådliggör förhållandet mellan inflytande och intresse vad gäller intressenterna i en organisation.* Källa: Johnsson & Scholes 1999

3.6.3 Strategimatrisen i en hjälporganisation

En intressent som har ett lågt intresse och även en låg grad av inflytande kommer, enligt denna modell, att få minst uppmärksamhet från organisationens sida (minimal ansträngning). Vi tror att denna definition möjligtvis skulle kunna stämma in på de privata bidragsgivarna om man ser dem som kunder som köper samvetsfrid. Med detta menar vi att de bara ger ett bidrag för att lätta på sitt eget dåliga samvete. Man skänker pengar utan att bry sig om vare sig vart pengarna går eller organisationen i sig. Vidare anser vi att även sponsorerna passar in här. Sponsorerna har inget inflytande över organisationen, och inget direkt intresse i organisationen utan är bara intresserade av att använda organisationens namn för egen vinning.

Intressenter som har ett lågt inflytande men en hög grad av intresse kan även här vara de privata bidragsgivarna. Skänker man pengar till en hjälporganisation har man förmodligen intresse i organisationen. Man vill veta vart pengarna går, men detta bidrar förmodligen inte till att man får något som helst inflytande över organisationen. Dessa intressenter ska hållas informerade. Ett sätt att hålla dem informerade är genom årsredovisningen eller genom ett kvitto på lämnat bidrag. Andra intressenter som kan passa in i denna ruta är medlemmar, anställda, allmänhet, företag som skänker pengar på grund av att de har ett intresse i den goda saken samt övriga organisationer och myndigheter.

Intressenter som har ett lågt intresse och högt inflytande (håll tillfredställd) kan vara SIDA, EU, stat och kommun. Dessa intressenter har förmodligen inte så stort intresse i respektive organisation till vilken de skänker pengar, men har en hög grad av inflytande genom att de ställer krav på de olika organisationerna. Många organisationer är dessutom beroende av dessa pengar. Årsredovisningen blir även här ett sätt för dessa intressenter att se hur deras pengar används.

SFI tillsammans med bidragstagaren och stiftaren intar nyckelrollen. SFI har högt intresse eftersom de tillhandahåller 90-konton och granskar organisationerna. Deras höga inflytande fås genom deras uppställda krav på hur redovisningen utformas. Bidragstagaren återfinnes i nyckelrollen eftersom det är till dennes fördel organisationen upprättats och därmed får denne inflytande, och eftersom han är i behov utav hjälp har han ett högt intresse. Stiftaren har stort intresse eftersom denne grundat stiftelsen och inflytande erhålles genom det uppställda stiftelseförordnandet. Dessa intressenter bidrar dock inte själva med kapital till organisationen. Stiftaren kan göra det, men det är inte alltid fallet. Därför kanske det inte är lika viktigt att man i första hand riktar årsredovisningen till dessa intressenter.

Kontentan av denna teori är att vi tror att hjälporganisationer i första hand riktar årsredovisningen till sina bidragsgivare. Dessa återfinns, enligt vårt sätt att se på saken, främst i rutorna "håll informerad" och "håll tillfredställd". De övriga intressenter som finns i dessa rutor bidrar inte med så mycket kapital till organisationen och därför tror vi inte att dessa är de primära intressenterna beträffande redovisningsinformationen. Det kan dock vara så att medlemmarna i en organisation som är mer medlemsinriktad ser dessa som sin primära intressent.

Denna teori (strategimatrisen) i kombination med agentteorin ovan leder fram till vår fjärde hypotes;

Hypotes 4: *Hjälporganisationerna är i första hand redovisningsskyldiga inför sina bidragsgivare.*

3.7 Kapitelsammanfattning

Vi återger här en sammanställning av de begrepp och teorier som tagits upp och ger vår samlade bild av ämnet utifrån materialet.

En hjälporganisation kan antingen vara en ideell förening eller en stiftelse. Stiftelser regleras i stiftelselagen (1994: 1220) och ideella föreningar kan hämta vägledning från lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. De organisationer som vi valt att ta med i undersökningen är alla medlemmar i FRII och SFI. FRII är en branschorganisation för de största hjälporganisationerna i Sverige som verkar för etiska insamlingsmetoder samt kompetensutveckling inom hjälporganisationerna. SFI är det kontrollorgan som tillhandahåller 90-konton och som dessutom granskar organisationernas räkenskaper.

Intressentmodellen speglar en organisations olika intressenter. Dessa ger på olika sätt bidrag till företaget och förväntar sig vidare av företaget att dessa bidrag producerar belöningar som går tillbaka till intressenterna. I en hjälporganisation är belöningarna inte främst ekonomiska. Den utarbetade intressentmodellen för en hjälporganisation används för att kunna ta fram en möjlig primär intressent. Eftersom olika intressenter har olika krav har vi dessutom utifrån teorin skapat hypotesen; *Organisationernas årsredovisning påverkas beroende på val av olika intressenter.*

Legitimitetsteorin används för att den speglar hur ett företag legitimerar sig inför sina intressenter. I vår intressentmodell har vi valt att inte se FRII som en intressent. Istället ser vi på FRII som en branschorganisation som hjälporganisationerna frivilligt ansluter sig till och där de tillsammans utvecklar etiska regler som de förbinder sig att följa. Detta gör de för att, som vi tror, skapa tillit och få legitimitet från allmänheten. Även ett medlemskap i SFI bidrar till att stärka en organisations legitimitet samt stärka kanske främst bidragsgivarnas förtroende

för hjälporganisationen. Utifrån legitimitetsteorin har vi skapat två hypoteser; *Hjälporganisationer väljer att gå med i SFI för att få legitimitet främst hos bidragsgivarna.* *Hjälporganisationer väljer att gå med i FRII för att få legitimitet främst hos bidragsgivarna.*

Själva kärnan i redovisningen är att en agent är redovisningsskyldig inför en principal. Agenten skall handla efter principalens intressen. Agentförhållandet existerar mellan aktieägare och företagsledning på grund av att ägarna inte har förmåga eller kunskap att leda företaget själva. Det finns väldigt lite forskat kring agentteorin i icke-vinstdrivande organisationer. Ett fåtal forskare, bland annat Hansmann, har skrivit om detta. Han menar att det finns en relation mellan organisationen och givaren där organisationen är agent och givaren principal. Denna relation beskrivs som den externa principalagent relationen.

Strategimatrisen åskådliggör hur man väljer att rikta sig till sina intressenter. Kontentan av denna teori är att vi tror att hjälporganisationer i första hand riktar årsredovisningen till sina bidragsgivare. Dessa anser vi vara viktiga att hålla informerade och tillfredställda. De övriga intressenterna bidrar inte med så mycket kapital till organisationen och därför tror vi inte att dessa är den primära intressenten beträffande redovisningsinformationen. Agentteorin i kombination med strategimatrisen har kommit att leda till hypotesen; *Hjälporganisationerna är i första hand redovisningsskyldiga inför sina bidragsgivare.* I nästa kapitel lägger vi fram vår empiriska metod där vi presenterar hur vi gått till väga med undersökningen för att besvara dessa hypoteser.

4. Empirisk metod

I detta kapitel visar vi vilken metod som använts för att samla in de data som behövts för att färdigställa vår analys.

4.1 Operationalisering

Vår undersökning bygger på att identifiera hjälporganisationers primära intressent och se om olika val av intressent avspeglas i årsredovisningen. En av våra hypoteser är att bidragsgivarna är den primära intressenten, det vill säga de som man i första hand upprättar årsredovisningen för. En annan hypotes är att man utformar årsredovisningen olika beroende på vem som organisationerna ser som sin primära redovisningsmottagare. För att på bästa sätt kunna pröva hypoteserna används en multipel fallstudie. En fallstudie är lämplig då frågor av karaktären ”hur” och ”varför” ställs i syfte att förstå eller förklara det eller de objekt som studeras empiriskt (Ramberg, 1997). Vi har valt att göra telefonintervjuer med ekonomiansvariga, eller personer i liknande ställning, i 25 olika hjälporganisationer, alla medlemmar i FRII (Intervjuguiden återfinns som bilaga till arbetet). Vi valde att börja med att, via mail, skicka ut ett presentationsbrev. Två organisationer hörde av sig eftersom de inte, i brist på tid, kunde delta i intervjun. Vårt bortfall med två organisationer resulterade då i att vi endast kunde slutföra intervjuer med 23 organisationer.

När man gör en fallstudie görs det oftast på ett färre antal fall, men för att vi ska kunna underbygga våra resultat mer, så valde vi att undersöka flera organisationer. Samtidigt kommer vi även att se på hur olika val av intressent avspeglar sig i årsredovisningen och då behöver vi studera fler fall. Anledningen till att vi valt att göra intervjuer är att vi i första hand vill förklara, men även förstå våra organisationers val av primär intressent. Vi har valt att ställa ”varför” frågor och ansåg att det var bättre med intervjuer i stället för enkäter eftersom man därmed kan ställa fler öppna frågor. I jämförelse med personliga intervjuer är telefonintervjuer mindre tidskrävande. Vi har haft behov av att väga nytta mot tid eftersom vi samtidigt studerar och analyserar respektive organisations årsredovisning. Anledningen till att vi valt att intervjua ekonomiansvariga eller någon person i liknande ställning är att denne måste antas vara väl insatt i organisationens ekonomi och redovisning. Risken finns dock att denne lägger fram organisationen i extra fina dager eller endast väljer att framföra sina egna

åsikter och inte hela organisationens. Trots detta tror vi att dessa personer är bäst att intervjua med tanke på undersökningens karaktär.

Vi strävar efter att kunna generalisera våra resultat mot vår teori. Det vill säga pröva teorin/hypoteserna. Saunders (2003) som refererar bland annat till Yin beskriver två olika tillvägagångssätt, som han anser vara bra för att testa kvalitativ data. För att pröva våra hypoteser har vi valt att använda pattern matching. Detta innebär att man utvecklar hypoteser som förutspår ett visst mönster baserat på våra teorier för att sedan förklara det utfall vi tror att vi kommer att hitta. Om det mönster som vi får fram utifrån vår undersökning motsvarar vad våra hypoteser förutspår har vi funnit en förklaring. (Saunders 2003) Det första vi har gjort är att vi utvecklat hypoteser som förutspår ett visst utfall. Exempelvis har vi utifrån agentteorin och strategimatrisen utvecklat hypotesen att hjälporganisationers primära intressent är bidragsgivarna. För att på så sätt kunna förklara vårt utfall, undersöker vi sedan hur många av våra respondenter som anser att så är fallet. Om mönstret i utfallet motsvarar vår hypotes förkastas den inte. Förkastas hypotesen utvecklas en ny hypotes. Därför är målet med vår uppsats att försöka få fram en teoretisk/analytisk generalitet (Ramberg, 1997). Vi vill kunna se någon typ av mönster, samtidigt som vi vill förstå varje organisations eventuella val av primär intressent. Det svåra när vi gör en multipel fallstudie är hur många av fallen som bör stämma överens med teorierna/hypoteserna för att göra en teoretisk generalisering. Vi anser att minst två tredjedelar bör svara enligt våra hypoteser. En statistisk generalitet är inte den bästa för detta ändamål. Det är exempelvis svårt att mäta hur organisationerna visar sin primära intressent i årsredovisningen. Det viktigaste för oss är vidare inte att se exempelvis om 80 procent av organisationerna primärt riktar sig till bidragsgivare, utan istället att se om vår teori kan förkastas eller inte. Det vill säga om vi kan se ett mönster som visar att det är bidragsgivarna som är den primära intressenten, om mönstret tenderar att bli något annat eller om det inte finns något mönster.

Anledningen till att vi valt att studera organisationer som är medlemmar i FRII är att denna är branschorganisationen för insamlingsstiftelser och ideella föreningar. Bland medlemmarna i FRII finns de största organisationerna som upprättar årsredovisningar. Många av de organisationer som bara är medlemmar i SFI saknar årsredovisning på grund av att de är mindre och därmed inte behöver upprätta årsredovisning, utan endast årsbokslut. Dessutom är många av dessa underorganisationer till organisationerna i FRII. Vi har valt att göra ett slumpmässigt urval ”ett så kallat tombolaurval” bland organisationerna som är medlemmar i

FRII, detta eftersom det inte finns möjlighet och tid att intervjua samtliga. Vi ansåg dessutom att det skulle räcka med dessa organisationer för att kunna se ett mönster och kunna göra en teoretisk generalisering.

Denna undersökning blir inte av en statistisk generell karaktär och vi kan därför inte garantera att resultatet skulle bli detsamma om vi gjort ett nytt slumpmässigt urval eller valt att undersöka en annan population. Vi anser dock att de organisationer vi valt är täckande och att vi genom att studera dem kan komma fram till en teoretisk generalitet. Förmodligen kommer vi att kunna se ett mönster om det finns något.

För att kunna studera de olika organisationernas årsredovisningar har vi innan vi började samla in empirisk data tagit kontakt med respektive organisation och bitt dem skicka sin årsredovisning till oss. I analysen studeras och analyseras respektive organisations årsredovisning. När vi studerar årsredovisningarna har vi valt att använda oss av FRII:s mall för att se vilka krav FRII ställer på årsredovisningen. I mallen finns ett antal punkter med krav och rekommendationer på vad som bör finnas med i en årsredovisning. Först står en rubrik (överskrift) och därefter krav och rekommendationer under respektive rubrik. FRII:s mall finns som bilaga tre i uppsatsen och de punkter vi studerar återfinns på sidan 64-67 i denna bilaga. Vi har främst inriktat oss på att se om man följer de rekommendationer som ställts upp vad gäller verksamhetsberättelsen/förvaltningsberättelsen. Alla punkter som beskriver innehållet i en förvaltningsberättelse behöver följaktligen inte vara med, utan mycket är rekommendationer från FRII. Årsredovisningen ska fortfarande vara överskådlig. De rubriker och punkter där hänvisning görs till årsredovisningslagen är dock tvingande. Därefter har vi valt att titta på om organisationerna redovisar något utöver denna mall. Exempel på detta kan vara artiklar och bilder eller om det finns något specifikt som text eller dylikt vilket riktas till den primära intressenten. När vi analyserat årsredovisningarna har vi således studerat följande punkter:

- Följer man FRII:s mall? Se vidare på bilder, artiklar och så vidare. Skiljer det sig från vad som krävs enligt mallen. Redovisas något utöver mallen?
- Granska tjocklek och färg, är den välarbetad?
- Jämförelse med vad respondenten i de olika hjälporganisationerna sagt, under intervjuerna, i fråga om årsredovisningens utformning.
- Jämför med de underhypoteser som vi ställt upp.

Vi har utvecklat underhypoteser till den huvudhypotes som vi skapade i teoriavsnittet för att lättare kunna se om de olika primära intressentgruppernas årsredovisningar likar varandra eller inte. Vi avser att testa dessa vid analysen av årsredovisningarna. Hypoteserna lyder som följer:

Hypotes 1:1: *Om man i första hand anser sig redovisningsskyldig inför bidragsgivarna så utformar man årsredovisningen mer inriktad på dessa.*

Hypotes 1:2: *När man inte har någon primär intressent, för man inte anser sig primärt redovisningsskyldig inför någon, utformar man årsredovisningen endast enligt årsredovisningslagen och SFI:s och FRIL:s mallar.*

Hypotes 1:3: *Om man anser sig lika redovisningsskyldig inför samtliga intressenter borde det framgå att man riktar årsredovisningen till alla, till exempel genom texten.*

Hypotes 1:4: *Om man ser sig primärt redovisningsskyldig inför SFI borde man inte lägga ner några större resurser på årsredovisningen än just den mall som utformats av FRIL.*

Hypotes 1:5: *Om man anser att medlemmarna är den primära intressenten så inriktar man sig på medlemmarna och deras intressen i årsredovisningen.*

Hypotes 1:6: *Om man anser sig primärt redovisningsskyldig inför allmänheten så borde man visa att man vänder sig till dem som inte vet så mycket om organisationen. Man borde visa mycket kring organisationen i både text och bild.*

Vidare ser vi i analysen på om vi kan förkasta dessa hypoteser, eller ej. Därefter har vi valt att jämföra de olika grupperna sinsemellan för att se om huvudhypotesen; *Organisationernas årsredovisning påverkas beroende på val av olika intressenter* förkastas, eller inte.

Vi har således valt att utvärdera resultaten av intervjuerna genom att jämföra dem med våra teorier/hypoteser och dessutom med granskningen av organisationernas årsredovisningar. Därmed vill vi kunna komma fram till en slutsats om vem som är hjälporganisationernas primära intressent och hur detta avspeglar sig i deras årsredovisning.

4.2 Datainsamling

4.2.1 Primärdata

Primärdata är information som vi själva har samlat in med syfte att kunna underbygga våra teorier och komma fram till vår slutsats. Hit räknas de intervjuer vi har gjort med sakkunniga inom området, det vill säga representanter inom de olika hjälporganisationerna.

4.2.2 Sekundärdata

Förutom primärdata så har vi även samlat in och studerat verksamhetsberättelser och årsredovisningar. Eftersom dessa upprättats huvudsakligen för ett annat ändamål kallas dessa källor för sekundärdata. Eftersom att årsredovisningarna är granskade av revisorer kan innehållet och informationen i dessa anses vara tillförlitlig.

4.3 Validitet och reliabilitet

Två typer av mätfel kan uppkomma i en undersökning, nämligen låg validitet (giltighet) samt låg reliabilitet (tillförlitlighet) (Lekvall & Wahlbin, 1993).

Validitet handlar om i vilken utsträckning vårt utfall verkligen handlar om den egenskap det avser att handla om (Saunders, Lewis & Thornhill, 2003). Lekvall & Wahlbin tar i deras bok upp att det är omöjligt att med säkerhet bestämma om en undersökningsmetod är valid eller inte. Genom att göra intervjuer har vi kunnat bedöma om respondenten uppfattat frågorna korrekt och härigenom tror vi att vi har kunnat öka validiteten. Skulle det vara så att respondenterna inte uppfattat frågorna korrekt har detta kunnat korrigeras med hjälp av följdfrågor.

Reliabilitet handlar om i vilken utsträckning slumpen påverkar vår undersökning (Lekvall & Wahlbin, 1993). Vi har valt att göra telefonintervjuer eftersom vi tror att vi på detta sätt kommer att få mer tillförlitliga svar än vad vi skulle ha fått med andra mätmetoder. Vi kan dock inte garantera att, om vi intervjuat 25 andra hjälporganisationer som är medlemmar i FRII, vi skulle få samma resultat. Detta beror bland annat på att alla FRII:s medlemmar är väldigt olika organisationer. Exempel på detta kan vara att:

- storleken på organisationerna varierar
- verksamhetsinriktningarna skiljer sig något

- medlemmarna är både insamlingsstiftelser och ideella organisationer
- vissa organisationer har mer ett medlemssyfte än insamlingsyfte.

Som vi tidigare nämnt har vi dock inte haft som syfte att kunna göra en statistiskt säkerställd generalisering. Vi har istället avsett att söka finna ett mönster för hjälporganisationers val av primär intressent och detta tror vi oss kunna göra genom att se på de 25 organisationerna i vår undersökning. Inte heller studiet av årsredovisningarna kan bli statistiskt säkerställt, men vi tror även här att vi kan göra teoretiska generaliseringar. Vi är medvetna om att resultatet kanske inte skulle bli detsamma i en annan urvalsgrupp, även om vi tror det. Detta kommer vi att beakta i vår analys och slutsats.

4.4 Kapitelsammanfattning

Vår undersökning bygger på att identifiera hjälporganisationers primära intressent och att se om olika val av intressent avspeglas i årsredovisningen. För att på bästa sätt kunna pröva de hypoteser som vi skapat för att besvara denna problemformulering har vi valt att använda oss av en multipel fallstudie. Studien har valts att genomföras med hjälp av telefonintervjuer med ekonomiansvariga, eller personer i liknande ställning, i 25 olika hjälporganisationer, alla medlemmar i FRII. Detta för att denna är en branschorganisation för insamlingsstiftelser och ideella föreningar. Bland medlemmarna i FRII finns de största organisationerna som upprättar årsredovisningar. Bortfallet blev två organisationer. En fallstudie görs oftast på ett färre antal fall, men för att vi ska kunna underbygga våra resultat mer, så har vi valt att undersöka flera organisationer. Samtidigt ser vi på hur olika val av intressent avspeglar sig i årsredovisningen och på grund av detta har fler fall studerats. För att pröva våra hypoteser har vi valt att använda oss av pattern matching. Detta innebär att man utvecklar hypoteser som förutspår ett visst mönster baserat på teorier för att sedan förklara det utfall vi tror att vi kommer att hitta. Om det mönster som vi får fram utifrån vår undersökning motsvarar vad våra hypoteser förutspår har vi funnit en förklaring. Därför är målet med vår uppsats att försöka få fram en teoretisk/analytisk generalitet. (Ramberg, 1997) Vi vill se ett mönster, samtidigt som vi vill förstå varje organisations eventuella val av primär intressent. Vi anser att minst två tredjedelar bör svara enligt vår hypotes.

När vi studerar årsredovisningarna har vi bland annat valt att titta på om man följer FRII:s mall och om man redovisar något utöver denna. Vi har vidare skapat underhypoteser för att lättare se om de organisationer som valt samma primära intressent utformar årsredovisningen

på liknande sätt. Det vill säga vi har sett om underhypoteserna kan förkastas eller inte, för att vidare se om huvudhypotesen; *Hjälporganisationernas årsredovisningar påverkas beroende på val av primär intressent* kan förkastas eller inte. Denna undersökning blir inte av en statistisk generell karaktär och vi kan därför inte garantera att resultatet kommer att bli det samma om vi valt en annan population. I nästa kapitel visas analysen av våra resultat från undersökningen.

5. Analys

I detta kapitel redogör vi utförligt för vår analys och vad vi kommit fram till. Detta kapitel ligger till grund för de slutsatser som vi vill erhålla i uppsatsen.

5.1 Struktur

Eftersom syftet med vår uppsats är att identifiera hjälporganisationers primära intressent, det vill säga den de i första hand riktar sin årsredovisning till, presenteras i vår analys relevant information utifrån utfallet av våra telefonintervjuer. Vi börjar med att utreda om organisationerna anser sig redovisningsskyldiga inför någon eller några av sina intressenter och i så fall varför. Vidare har vi valt att se om de tror att de externa intressenterna är intresserade av deras årsredovisning. Därefter utreds om organisationerna anser sig ha någon primär intressent, det vill säga någon som de i första hand riktar sin årsredovisning till. Vi har valt att gruppera organisationerna utifrån den intressent de fann vara den primära. Sedan sammanfattas kort varför organisationerna valt den ena eller andra intressenten, eller varför de inte valt någon alls. Utifrån detta, genom pattern matching ser vi därefter om vi kan falsifiera hypotesen; *hjälporganisationer i första hand är redovisningsskyldig inför sina bidragsgivare*, eller inte. Därefter ser vi på hur organisationerna kanaliserar ut informationen till den primära intressenten för att slutligen se på legitimiteten i en hjälporganisation.

Därefter presenteras vår analys av organisationernas årsredovisningar där vi prövar hypotesen *att utformningen av organisationernas årsredovisningar påverkas beroende på val av olika intressenter*. Vi lyfter fram de organisationer som har valt samma primära intressent och ser därefter om deras årsredovisningar liknar varandra eller om de skiljer sig åt. Detta görs genom att i årsredovisningarna studera de punkter som vi beskrivit i den empiriska metoden och genom att jämföra respektive grupp av primära intressenter med de underhypoteser vi utarbetat kring hur de, enligt oss, borde utforma sina årsredovisningar. Vidare ser vi på om vi kan göra teoretiska generaliseringar utifrån respektive underhypotes genom att jämföra organisationerna inom respektive grupps årsredovisningar med hypotesen och ser om det blir en övervägande del som stämmer med dessa. Detta för att vidare jämföra de olika grupperna sinsemellan för att se om huvudhypotesen; *utformningen av organisationernas årsredovisningar påverkas beroende på val av olika intressenter*, kan förkastas eller inte.

5.2 Analys av redovisningsskyldigheten

5.2.1 Intressenter som de flesta hjälporganisationerna uppgav

Organisationerna som vi har undersökt har uppgivit att de har många av de intressenter som vi visar i vår utarbetade intressentmodell. Den intressent som de flesta respondenter har angett är bidragsgivare av olika slag beroende på varifrån olika hjälporganisationer erhåller sina bidrag, det vill säga bidragsgivare i allmänhet både privata, företag och myndigheter och inte inom någon speciell bransch. Dessutom har många uppgivit allmänheten (det vill säga människor som inte vet något om organisationen) samt SFI.

5.2.2 Intressenter som de olika organisationerna ansåg sig redovisningsskyldiga inför

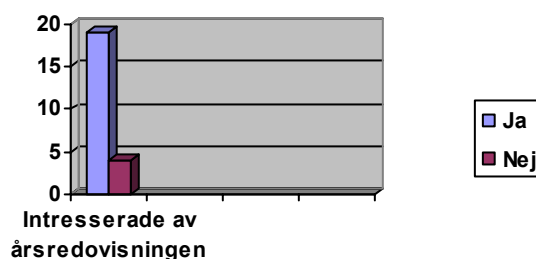
Vi har dessutom undersökt om organisationerna betraktar sig redovisningsskyldiga inför någon eller några av dessa intressenter. Alla utom två organisationer har ansett sig vara redovisningsskyldiga inför åtminstone någon av sina intressenter, ofta alla. Den intressent som de flesta anser sig redovisningsskyldig inför är bidragsgivarna. Med bidragsgivare menas alla typer av bidragsgivare exempelvis privatpersoner, företag, sponsorer eller andra typer av finansiärer. Anledningen till varför de anser sig redovisningsskyldiga är olika beroende på vilka intressenter som organisationerna uppgivit. Redovisningsskyldigheten beror mestadels på att de olika intressenterna vill få klarhet i vart pengarna går. Andra förklaringar som har uppgetts är att allmänheten skall få insyn i organisationen, att SFI och FRII har som krav att man ska redovisa, att det står i stadgarna och för att ge trovärdighet kring organisationen i allmänhet. De fåtal organisationer som inte anser sig redovisningsskyldiga inför någon har gjort detta på grund av att de tror att det externa intresset är litet. En av organisationerna menar att det borde vara givarna, men de saknar intresse av årsredovisningen och den är dessutom inte lätt att förstå.

Tabell 1: Tabellen åskådliggör de intressenter som organisationerna uppgivit att de anser sig redovisningsskyldig inför samt varför

Vem organisationen anser sig redovisningsskyldig inför	Antal	Anledning till redovisningsskyldighet
Inte redovisningsskyldig inför någon intressent	2	De tror ej att externa intressenter är intresserade av redovisningen.
Redovisningsskyldig inför samtliga intressenter	12	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alla intressenter vill se så att pengarna når fram. 2. demokratisk ordning dvs. uppdrag inför samtliga intressenter, 3. alla intressenter är intresserade av verksamheten, 4. vill ge trovärdighet, 5. allmänheten skall få insyn i organisationen, 6. medlemmar beviljar ansvarsfrihet, 7. man måste redovisa inför SFI
Redovisningsskyldig inför bidragsgivarna	7	De anser sig redovisningsskyldiga eftersom givarna är intresserade av hur man använt pengarna
Redovisningsskyldig inför medlemmar	1	Det står i stadgarna.
Redovisningsskyldig inför SFI	1	Man måste redovisa inför SFI

5.2.3 Externa intressenters intresse av årsredovisningen

Vidare har vi undersökt om respondenterna tror att de externa intressenterna de uppgivit är intresserade av deras årsredovisning. De allra flesta tror att det finns ett intresse. En respondent svarade att det är på direkt anmodan från dem som de skickar ut årsredovisningen. Jörgen Persson, ekonomiansvarig på Amnesty, menar att *"ett visst intresse finns, eftersom folk gärna vill veta att pengarna används på rätt sätt"*.

Figur 7. Diagrammet åskådliggör om respondenterna anser att deras externa intressenter är intresserade av årsredovisningen.

5.2.4 Organisationernas val av primär intressent

Vidare har vi undersökt om, likt aktiebolag, hjälporganisationerna anser sig ha någon primär intressent, det vill säga någon som de i första hand upprättar årsredovisningen för, alltså som de ser sig primärt redovisningsskyldig inför. Resultatet presenteras i tabellen nedan.

Tabell 2: Tabellen belyser vem de olika organisationerna ser som sin primära intressent

Primär intressent	Antal organisationer	Motivering
Bidragsgivare	12	Givarna vill veta var pengarna går.
Ingen primär intressent	5	Antingen ser man sig inte redovisningsskyldig inför någon eller anser man sig lika redovisningsskyldiga inför alla.
SFI	1	Man redovisar till SFI på grund av att man måste redovisa inför dessa
Medlemmar	3	Man har många medlemmar och dessa bidrar med medlemsavgifter och anser att demokrati är en viktigt fråga inom organisationen.
Allmänhet	2	Man vill visa samhället och allmänheten att organisationen är seriös.

En stor del har svarat att det är bidragsgivarna som är den primära intressenten, vilket överensstämmer med vår hypotes. Detta på grund av att de anser att bidragsgivarna vill veta var pengarna går och för att de ska fortsätta ge bidrag. Shawn Norani, ekonomichef på Bris syd säger *”vi är redovisningsskyldiga inför samtliga bidragsgivare för att de ska kunna se vad samlade medel har använts till”*. En annan respondent menar att; *”vi har ett förtroendeuppdrag att förmedla människors goda vilja. Folk hör av sig och vill veta exempelvis hur höga administrationskostnader vi har eftersom de vill försäkra sig om att pengarna når fram”*.

Eftersom medlemmarna i FRII skiljer sig åt bland annat avseende vilka de främst erhåller bidrag från så har vi inte sett anledning att specificera olika grupper av bidragsgivare. Detta

betyder dock inte att alla har uppgett att de riktar sig specifikt till alla sina givare, en organisation har till exempel svarat att den primära intressenten främst är kommunen, en annan organisation att det är finansiärerna som SIDA med flera. Detta på grund av att de erhåller största delen av bidragen från dessa. De allra flesta organisationerna har dock inte gjort någon åtskillnad mellan olika givare utan anser sig lika redovisningsskyldiga inför samtliga. Med givare avser vi således både privata givare och finansiärer som exempelvis SIDA eller sponsrande företag.

Ett fåtal organisationer i vår undersökning anser sig sakna primär intressent. Anledningarna till detta är antingen att organisationerna anser sig vara lika redovisningsskyldiga inför samtliga intressentgrupper eller att de inte tror att någon är intresserad av deras redovisning och därför inte anser sig primärt redovisningsskyldig inför någon. Johnny Hedlund, ekonomi och personalansvarig på Djurens rätt, tycker att de är lika redovisningsskyldiga inför samtliga intressenter. Hans motivering var;

” Vi får gåvor, medlemsavgifter och så vidare. Dessutom med hänsyn till den demokratiska ordningen. Styrelsen har valts av vår riksstämman, det vill säga de har fått i uppdrag inför samtliga intressenter att redovisa utfört arbete. Lagen säger att vi måste göra en årsredovisning, men vi hade gjort det ändå. Det är en självklarhet och det blir ett kvitto på att vi följt processen. Alla intressenter måste få ett kvitto på detta även om kanske inte exempelvis leverantörerna är så intresserade av årsredovisningen.”

Det senare alternativet kan vara en försvarsmekanism, då de flesta andra organisationer (se figur 7) anser att externa intressenter i ganska stor utsträckning är intresserade av årsredovisningen, och då inkluderas således både givare av olika slag, allmänheten och medlemmar. En respondent i en mindre organisation menar att de upprättar årsredovisningen för sig själva, internt, eftersom de inte tror att det finns något externt intresse. Precis som vi har visat i strategimatriken kanske det är så att dessa organisationer omedvetet ser exempelvis givarna och medlemmarna mer som kunder som köper sig samvetsfrid genom att stödja en organisation och därmed anser de sig inte i samma utsträckning redovisningsskyldiga inför dessa. Vi har uppmärksammat att organisationerna som vi undersöker verkar se SFI på två sätt, dels som en typ av kontrollorgan om man vill uppmärksammas och få legitimitet, det vill säga de verkar inte genom detta se sig redovisningsskyldiga inför någon särskild part, utan de använder SFI endast som ett varumärke. De tror sig kanske kunna klara sig utan SFI, men de

ansluter sig eftersom alla andra gör det. Ett annat sätt att se SFI är som en kanal för att nå ut till andra intressenter. Den förra förklaringen är dock lite tvetydig eftersom alla organisationer trots allt har krav på redovisning från SFI och därmed är redovisningsskyldiga inför SFI. Det finns en anledning att man väljer att gå med i SFI, alltså borde man se sig redovisningsskyldig inför någon. Orsaken till att de båda organisationerna i vår undersökning har svarat att de inte har någon primär intressent är, enligt vår mening, antingen därför att de endast har SFI som ett varumärke, eller för att de ser SFI mer som en granskare och inte som en intressent.

Det är bara en organisation i vår undersökning som ser sig primärt redovisningsskyldig inför SFI. Som organisationen har uttryckt det, måste man redovisa inför SFI och därmed skicka årsredovisningen till dessa.

De organisationer som har valt medlemmarna som sin primära intressent är mer medlemsinriktade än övriga och därför kan detta val te sig naturligt. Dessa organisationer erhåller medlemsavgifter från medlemmarna och anser vidare att demokratin är en viktig fråga. En sak som vi har reflekterat över under arbetets gång är att organisationerna ser olika på sina medlemmar. En del organisationer skiljer på medlemmar och givare, medan andra ser dem som en enhet. En stor organisation har svarat att medlemmarna inte är den primära intressenten vad gäller redovisningsinformationen. Respondenten svarade istället att *"det är givarna eftersom de skänker pengar"*. Anledningen till att andra ser medlemmarna som givare är att de genom medlemsavgifter bidrar med kapital. Organisationerna, i vår undersökning, som anser medlemmarna vara den primära intressenten har dock inte sett dessa i huvudsak som givare. I dessa tre organisationer har medlemmarna inte stått för så stor del av de insamlade medlen. Istället har organisationerna valt medlemmarna för de anser att dessa är organisationens grundstenar, som verkar i organisationen. Dessa beviljar bland annat ansvarsfrihet till styrelsen. Detta är anledningen till att de anser de vara den primära intressenten av redovisningsinformationen, det vill säga de som de känner sig primärt redovisningsskyldiga inför. Hade vi placerat denna intressentgrupp tillsammans med givarna, så hade vi också blivit tvungen att specificera de olika bidragsgivargrupperna mer och detta är inte möjligt då det skiljer sig mellan de olika organisationerna vad gäller vilka de främst erhåller bidrag ifrån.

Två organisationer har svarat allmänheten. Med allmänheten menas de som inte vet så mycket om organisationen. Som en respondent uttrycker det; *"årsredovisningen är ett medel för oss*

att visa att vi är seriösa och genom denna hoppas vi kunna nå ut till nya givare, medlemmar och anställda”.

Anledningen till de varierande svaren på vem som organisationerna i första hand anser sig redovisningsskyldiga inför tror vi beror på att hjälporganisationerna inom FRII är så olika. Detta har framkommit under intervjuerna då företrädare för de olika organisationerna bland annat har uttalat sig om att SFI:s mall för redovisning av nyckeltal inte passar lika bra för alla hjälporganisationer.

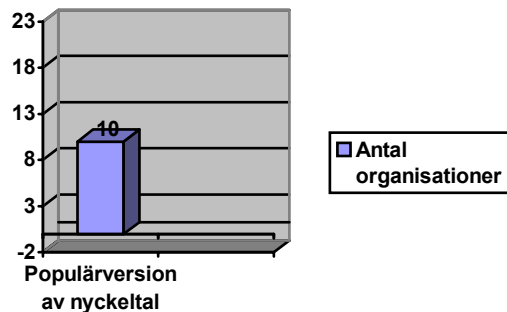
5.3 Hur informationen kanaliseras ut till de primära intressenterna

En annan aspekt som vi tyckte kunde vara intressant att studera är hur organisationerna kanaliserar ut redovisningen till sina primära intressenter. Många av de organisationer som vi undersökt har uppgivit att de har årsredovisningen tillgänglig för den primära intressenten på Internet. Dessutom har de flesta uppgivit att de skickar ut årsredovisningen om intressenten ringer och vill ha den. Detta kan vi intyga då alla organisationer varit mycket tillmötesgående då vi bett dem skicka oss årsredovisningen. Det är dessutom ett krav från FRII att de ska hålla årsredovisningen tillgänglig. En organisation har vidare uppgett att de direkt skickar ut årsredovisningen till sina största bidragsgivare, medan några andra organisationer sagt att de skickar den till alla sina bidragsgivare eller till medlemmarna om dessa istället är den primära intressenten. Anledningen till att inte så många, likt ett aktiebolag, skickar ut årsredovisningen direkt till den primära intressenten kan vara att, som en respondent har uttryckt det; *”vi erbjuder årsredovisningen till gåvogivarna men vi skickar inte ut den automatiskt för det skulle de inte vara så förtjusta i. De är måna om att vi ska spara på porto och då behöver vi inte skicka ut sådant som de inte har bett om”.* Det vill säga denna typ av verksamhet kan bidra till att organisationerna medvetet struntar i att skicka ut sin årsredovisning.

Något som verkar vara en trend inom denna bransch är att istället för att skicka ut årsredovisningen, lägga delar av den som en populärversion i respektive organisations tidning. Många har uppgett att de gör så. En stor del av de tillfrågade ansåg att detta var ett bättre sätt att nå ut till medlemmar, allmänhet och bidragsgivare. Jörgen Persson, ekonomiansvarig på Amnesty menar att;

”Årsredovisningen, den nya modellen är ju ganska omfattande, med massor av noter. Jag brukar lägga ut de mest intressanta delarna, de delar av notsystemet som kan vara

intressanta för medlemmarna till exempel hur mycket vi betalar ut i löner och hur mycket vi placerar i aktier och lite annat. Det blir the best of Årsredovisning.”

Figur 8. Diagrammet åskådliggör de organisationer som uppgett att de gör en populärversion av nyckeltal.

5.4 Legitimitet i en hjälporganisation

Vid intervjuerna ställde vi även frågor om på vilket sätt hjälporganisationerna ser på SFI och FRII samt varför de valt att gå med i dessa organisationer. Vi fick i princip samma svar från alla, nämligen att FRII är en branschorganisation där samarbetet mellan organisationerna är viktigt och de kämpar för gemensamma frågor. Ingen svarade att de var med i FRII för att få legitimitet från givarna. Däremot var SFI ett medel för att uppnå legitimitet. Många svarade att de var med i SFI för att det inte finns något alternativ, för att man i princip måste.

90-kontot blir ett sätt för att få legitimitet främst hos givarna och därmed blir vår hypotes bekräftad. Även om alla hjälporganisationer inte riktar sig primärt till bidragsgivarna så får de ändå legitimitet från dessa genom ett medlemskap i SFI.

5.5 Jämförelse mellan empiri och teori

Vi har valt att använda oss av pattern matching, då vi har prövat vår första hypotes. Detta eftersom vårt syfte är att se om vi, likt ett aktiebolag, kan se ett mönster som visar på vem som är hjälporganisationernas primära intressent. Denna metod går ut på att man jämför sin empiri med den teori/hypoteser som man har. Överensstämmer teorin/hypoteserna med empirin så utgör detta en förklaring av de objekt/fenomen som undersöks. Detta gör man för att se om man kan komma fram till en teoretisk/analytisk generalitet (Ramberg, 1997). Det vill säga om större delen av våra respondenter svarat att de anser bidragsgivarna vara den primära intressenten så förklarar detta att så är fallet. Om det inte skulle vara på detta sätt så

får vi förkasta denna hypotes och eventuellt skapa en ny teori och det teoretiska generalitetet blir därmed en annan. I vanliga fall används denna metod främst då man gör en vanlig fallstudie, där man undersöker många variabler och ett fåtal fall. I vår undersökning ser vi istället på ett fåtal variabler, men fler fall det vill säga vi gör en multipel fallstudie. Vi har dock valt att studera fler fall för att kunna underbygga våra resultat mer. Svårigheten har varit hur många fall som skall överensstämma med vår teori/hypotes för att vi ska kunna göra en teoretisk generalisering. Vi har ansett att minst två tredjedelar bör svara enligt vår teori för att vi ska kunna göra denna generalisering.

Som tabell 2 visar så kan vi inte säga att det är bidragsgivarna som är den primära intressenten. Vi hade gärna, som tidigare nämnts, sett att i alla fall minst två tredjedelar svarat enligt hypotesen att bidragsgivarna är den primära intressenten. Det är dock ändå en liten majoritet som anser att det är bidragsgivarna, men det finns också de som menar att det inte finns någon primär intressent, antingen för att man anser sig sakna denna på grund av att man inte anser sig primärt redovisningsskyldig inför någon, eller för att de anser att de är lika redovisningsskyldiga inför samtliga intressenter. Andra intressenter som anses primära är SFI, medlemmar och allmänhet. På grund av detta har vi således förkastat hypotesen att hjälporganisationer i första hand är redovisningsskyldiga inför sina bidragsgivare och detta eftersom andelen som svarat bidragsgivare inte är tydligt övervägande.

Eftersom relativt många organisationer ändå sett bidragsgivarna som den primära intressenten så kan vi se att detta är ett sätt bland flera att förklara vem organisationerna anser sig vara primärt redovisningsskyldig inför. Det syns således att det är en tendens bland många organisationer att anse sig främst redovisningsskyldig inför denna grupp eftersom största delen av respondenterna svarat detta. De organisationer som svarat bidragsgivarna har gjort det på grund av att de anser att givarna måste få veta var pengarna ska gå för att de ska våga lämna sina bidrag, och det är samma förutsättningar som vi utgått ifrån i vår teori. Som tidigare nämnts inkluderar begreppet bidragsgivare alla typer av givare såsom privat personer, företag, sponsorer samt olika typer av andra finansiärer exempelvis SIDA.

Som framkommit under intervjuerna skiljer sig organisationerna inom FRII åt vad gäller vem man i första hand anser sig primärt redovisningsskyldig inför. Kanske kan detta, som tidigare nämnts, bero på att organisationerna inom FRII är ganska olika. Vi hade detta i åtanke vid undersökningens början, men trodde inte att detta skulle påverka vår analys då tanken ändå är

den samma beträffande det övergripande syftet i de olika hjälporganisationerna. Vi tror inte att utfallet hade blivit annorlunda om vi valt fler organisationer. Detta på grund av att vårt urval gjorts bland medlemmar i FRII och dessa kan skilja sig åt både vad gäller exempelvis organisationsform och storlek. Det verkar således inte finnas något mönster kring hjälporganisationers val av primär intressent. Utifrån detta har vi istället skapat en ny teori som säger att det inte finns något mönster vad gäller hjälporganisationernas val av primär intressent. Detta eftersom dessa organisationer är så olika. Detta kan dock inte bekräftas utan det är enbart spekulationer från vår sida. Mot förmodan kan det trots allt vara så att om man hade sett på ett större urval så hade utfallet blivit annorlunda och man kanske mer hade kunnat se en trend mot bidragsgivarna.

5.6 Analys av årsredovisningar i förhållande till val av primär intressent

5.6.1 Vad vi valt att studera vi analys av årsredovisningar

I samband med att den nya årsredovisningslagen och bokföringslagen började gälla år 2001 så har redovisningen för insamlingsbranschen blivit mer enhetlig. I årsredovisningslagen finns utförliga instruktioner för vad som skall finnas i en årsredovisning. Detta i kombination med SFI:s och FRII:s krav på redovisningens utformning gör att det inte går att se några markanta skillnader vad gäller olika organisationers utformningar utav dess årsredovisning. När vi studerat årsredovisningarna har vi som tidigare nämnt tittat på om organisationerna följer FRII:s mall och om de redovisar något utöver mallen. I FRII:s mall finns punkter där det beskrivs lite om vad som bör finnas med i olika delar av årsredovisningen. Vi har tittat på om dessa upplysningar finns med i respektive organisations redovisningar. Vi har kommit fram till att organisationerna följer mallen. Alla organisationer har dock inte med alla punkter, vilket inte heller är tanken. Mallen skall inte följas slaviskt utan det är tänkt att den skall anpassas efter varje enskild organisation. Vi har vidare sett om man redovisar något utöver mallen. Vi har då sett mer på detaljer som bilder, textstycken och så vidare. Slutligen har vi jämfört årsredovisningarna med de underhypoteser som vi ställt upp, i det empiriska metodavsnittet, för hur vi tror att de kommer utforma sina årsredovisningar.

5.6.2 Analys av årsredovisningar utifrån respektive grupp av primära intressenter

5.6.2.1 Grupp 1. Bidragsgivare

De flesta av respondenterna anser sin primära intressent vara bidragsgivarna.

Hypotes: 1:1: *Om man i första hand anser sig redovisningsskyldig inför bidragsgivarna så utformar man årsredovisningen mer inriktad på dessa.*

- Bland dessa organisationer finns lite olika uppfattningar vad gäller utformningen av årsredovisningen;
- Övervägande delen av dessa organisationer (tio stycken) har tänkt på utformningen av årsredovisningen på så sätt att deras årsredovisning karakteriseras av bilder, färg, artiklar och intressant läsning om deras verksamhet under året. Vissa av dessa organisationer presenterar en tjock, påkostad, färgsprakande och intressant årsredovisning, medan andra lägger fram en mindre påkostad redovisning, där det trots allt framgår i texten att denna är utformad främst för bidragsgivarna. Exempel på hur organisationerna riktat sig till givarna genom text är till exempel genom att i årsredovisningen tacka givarna för deras bidrag. En av organisationerna har skrivit så här; *"Stiftelsen vill härmed framföra ett varmt tack till alla som på olika sätt gjort vårt arbete möjligt och som gett oss stöd under 2002. Vi vill speciellt tacka alla som stöder stiftelsen med gåvor via autogiro"*. En annan organisation skriver;

" Det är inte gratis att förändra världen... Grunden för all denna verksamhet är att det finns många enskilda personer och församlingar som stöder... ekonomiskt. Det tål att ständigt påpekas att utan dessa bidrag skulle inte sådant omfattande förändringsarbete som vi utför och stöder kunna göras".

Ett annat sätt genom vilket organisationerna i text visar vem de främst anser sig redovisningsskyldiga inför är att i årsredovisningen redogöra utförligt för vad som händer med insamlade medel. Med bilder har organisationerna riktat sig bland annat genom att beskriva hjälparbetet samt genom att visa vykort och böcker som man kan köpa för att bidra med pengar till organisationen. En organisation visar i årsredovisningen en bok som går att köpa för att organisationen skall få bidrag. Vidare har en av organisationerna tänkt på utformningen så till vida att de beskriver lite mer om organisationen, men de vill ändå hålla årsredovisningen ganska allmän ur konkurrenssynpunkt.

- Endast två organisationer har trots att de säger sig primärt rikta sig till bidragsgivarna inte lagt ner något större arbete på årsredovisningen. Dessa årsredovisningar är utan färg och

bilder. Dessutom saknas artiklar och intressanta berättelser från verksamhetsåret. Dessa redovisar enbart utifrån FRII:s mall och avser inte att redovisa något utöver denna. Respondenterna anser FRII:s mall vara täckande och att det genom denna framkommer relevant information till bidragsgivarna.

När vi analyserat dessa årsredovisningar har vi således uppmärksammat följande mönster: De flesta organisationerna som anser sig primärt redovisningsskyldiga inför sina bidragsgivare har utformat årsredovisningen mer riktad till dessa. Detta tar som ovan nämnts sig olika uttryck i text och bild. Vi har därmed inte kunnat falsifiera hypotesen; *att om man i första hand anser sig redovisningsskyldig inför bidragsgivarna så utformar man årsredovisningen mer inriktad på dessa*. Därmed har vi skapat en teoretisk generalisering.

5.6.2.2 Grupp 2. Ingen primär intressent

Det är endast två organisationer som anser sig sakna primär intressent. Detta eftersom de inte tror någon är intresserad av deras redovisning.

Hypotes 1:2: *När man inte har någon primär intressent, för att man inte anser sig primärt redovisningsskyldig inför någon, utformar man årsredovisningen endast enligt årsredovisningslagen och SFI:s och FRII:s mallar.*

- De två organisationer som anser sig sakna primär intressent eftersom de inte tror att någon är intresserad av deras redovisning har inte redovisat någonting utöver FRII:s krav. Detta kunde man förutspå då det, enligt dessa, inte tjänar någonting till att upprätta en specificerad årsredovisning eftersom ändå ingen läser denna.

Hypotesen att; *när man inte har någon primär intressent, för att man inte anser sig primärt redovisningsskyldig inför någon, utformar årsredovisningen endast enligt årsredovisningslagen och SFI:s och FRII:s mallar* har vi därför följaktligen inte kunnat förkasta efter att ha talat med respektive organisations ombud samt studerat deras årsredovisningar.

5.6.2.3 Grupp 3. Lika redovisningsskyldiga inför samtliga intressenter

Det är tre organisationer som anser sig lika redovisningsskyldiga inför samtliga intressenter.

Hypotes 1:3: *Om man anser sig lika redovisningsskyldig inför samtliga intressenter borde det framgå att man riktar årsredovisningen till alla, till exempel genom texten.*

- Två av tre respondenter som anser sig lika redovisningsskyldiga inför samtliga intressenter har utformat årsredovisningar där det framgår att de riktar sig till någon. Detta har de visat genom att i årsredovisningen ha mycket artiklar och bilder. Det har dock inte framgått att de riktar sig till någon särskild intressent, utan de presenterar mer publika årsredovisningar. I texten vänder de sig exempelvis inte till någon särskild part, utan istället vänder de sig till alla. En organisation har i årsredovisningen skrivit; *”Under 2002 ökade antalet privatpersoner som ger oss stöd. Ett stort tack till alla er! Ett stort tack riktas också till personal och till alla våra samarbetsorganisationer för arbetet under det gångna året”*.
- Den tredje av dessa respondenter har inte utformat årsredovisningen på något särskilt sätt, utan bara följt FRII:s mall. Antagligen är detta den organisationens sätt att visa att man inte riktar sig särskilt till någon intressent utan anser sig lika redovisningsskyldiga inför samtliga.

Vi har därför inte heller kunnat falsifiera hypotesen att; *om man anser sig lika redovisningsskyldig inför samtliga intressenter borde det framgå att man riktar årsredovisningen till alla till exempel genom texten.* Vi har därför gjort en teoretisk generalisering även i detta fall, då två av tre årsredovisningar är utformade på detta sätt.

5.6.2.4 Grupp 4. SFI är den primära intressenten

Endast en organisation anser sig primärt redovisningsskyldig inför SFI.

Hypotes 1:4: *Om man ser sig primärt redovisningsskyldig inför SFI borde man inte lägga ner några större resurser på årsredovisningen än just den mall som utformats av FRII.*

- Beträffande den respondent som ser sig primärt redovisningsskyldig inför SFI så kan vi genom vår analys konstatera att denna utformat sin årsredovisning precis efter FRII:s mall och inte visat någonting utöver denna. Vi kan därmed inte heller falsifiera denna hypotes.

5.6.2.5 Grupp 5. Medlemmarna är den primära intressenten

Tre organisationer har svarat att medlemmarna är deras primära intressent.

Hypotes 1:5: *Om man anser att medlemmarna är den primära intressenten så inriktar man sig på medlemmarna och deras intressen i årsredovisningen.*

- Två av de tre organisationer som menar att medlemmarna är den primära intressenten har visat detta tydligt framför allt i texten. En av organisationerna har mycket artiklar och bilder som åskådliggör medlemmarnas arbete. Den andra årsredovisningen är mindre påkostad. Det märks dock tydligt i texten att man riktar sig till medlemmarna. Exempel i texten är; *"För att fördjupa inflytande och få del av medlemmars kunskaper och erfarenheter tillsätter förbundsstyrelsen arbetsgrupper för avgränsade frågor. Vissa arbetsgrupper avslutade sitt arbete under året, andra fortsätter."*
- Den tredje organisationen har följt FRII:s mall till punkt och pricka. Den har inte redovisat något utöver denna.

Hypotesen; *Om man anser att medlemmarna är den primära intressenten så inriktar man sig på medlemmarna och deras intressen i årsredovisningen* har följaktligen inte heller kunnat förkastas då två tredjedelar av de organisationer som uppgav medlemmarna klart riktat sig till dessa.

5.6.2.6 Grupp 6. Allmänheten är den primära intressenten

Två organisationer anser att allmänheten är den primära intressenten.

Hypotes 1:6: *Man borde visa att man vänder sig till dem som inte vet så mycket om organisationen. Borde visa mycket kring organisationen både i text och bild.*

- De organisationer som anser sig primärt redovisningsskyldiga inför denna intressentgrupp har utformat skilda årsredovisningar. En av organisationernas årsredovisningar innehåller mycket information kring olika projekt, medan den andra organisationen har en enkel årsredovisning som till punkt och pricka följer FRII:s mall. Denna slutliga hypotes har vi således kunnat förkasta då vi fått två olika utformningar av årsredovisningar.

Tabell 3. Åskådliggör om man kan falsifiera hypoteserna kring hur organisationerna utformar sina årsredovisningar eller inte

Hypotes	Falsifierar inte hypotes	Falsifierar hypotes
Om man i första hand anser sig redovisningsskyldig inför bidragsgivarna så utformar man årsredovisningen mer inriktad på dessa.	X	
När man inte har någon primär intressent, för man inte anser sig primärt redovisningsskyldig inför någon, så utformar man årsredovisningen endast enligt årsredovisningslagen och SFI:s och FRII:s mallar.	X	
Om man anser sig lika redovisningsskyldig inför samtliga intressenter borde det framgå att man riktar årsredovisningen till alla, till exempel genom texten.	X	
Om man ser sig primärt redovisningsskyldig inför SFI borde man inte lägga ner några större resurser på årsredovisningen än just den mall som utformats av FRII.	X	
Om man anser att medlemmarna är den primära intressenten så inriktar man sig på medlemmarna och deras intressen i årsredovisningen.	X	
Om man anser att allmänheten är den primära intressenten så borde man visa att man vänder sig till de som inte vet så mycket om organisationen. Man borde visa mycket kring organisationen både i text och bild.		X

5.7 Jämförelse mellan empiri och hypoteser

Efter att ha analyserat respektive organisations årsredovisning genom att dela in dem i grupper efter vem de ser som sin primära intressent har vi kunnat se vissa skillnader grupper emellan. Det vill säga, beroende på vem man ser som sin primära intressent så har man visat det på ett eller annat sätt. Detta har vi fått belägg för genom att de allra flesta av de hypoteser som vi ställt upp inte kunnat förkastas. Det är endast i ett fall där vi förkastat hypotesen. Skillnaden mellan de olika organisationernas årsredovisningar är dock små och vi är medvetna om att vi kan ha påverkats av att vi vet vem som respektive organisation ser som sin primära intressent. Kanske hade vi istället sett årsredovisningen riktad till någon annan om vi vetat att denna istället var den primära intressenten. Exempelvis kan bilder många gånger vända sig till olika intressenter och då vi vetat att man exempelvis har bidragsgivaren som den primära intressenten så kanske vi omedvetet tolkat det som att de riktat den till bidragsgivarna. Årsredovisningen kanske likaväl riktar sig till medlemmar, allmänhet och så vidare. Det är mer i textavsnitten som man kunnat urskilja vem de riktat sig primärt till, men detta kan ofta ändå inte bli helt fritt från intryck.

När vi jämfört årsredovisningarna har det framgått att det främst märks en skillnad beroende på om man riktar sig till någon intressent eller inte. Om man inte har riktat sig till någon så utformar man årsredovisningen enbart enligt FRII:s mall. Det vill säga man tar bara med det allra nödvändigaste. Om man däremot riktar sig till någon så har man gjort en mer genomarbetad årsredovisning som nästan alltid är utöver mallen. Det vill säga även om man inte har så mycket bilder och dylikt, så har man redogjort mer utförligt i texten.

Även om de olika organisationernas årsredovisningar således inte skilt sig så mycket åt, så anser vi, efter att ha jämfört de olika grupperna med varandra, kunnat urskilja små skillnader mellan organisationerna. Detta på grund av att de organisationer som valt samma primära intressent utformat sina årsredovisningar på ett relativt likartat sätt, det vill säga främst genom att i texten rikta sig mer till den ena eller andra intressenten. Detta har bekräftat vår huvudhypotes, nämligen att; *organisationernas årsredovisningar påverkas beroende på val av olika primära intressenter.*

5.8 Kapitelsammanfattning

Vi har funnit att organisationerna som vi har undersökt uppgivit att de har många av de intressenter som vi visar i vår egen utarbetade intressentmodell. Alla utom två organisationer har ansett sig vara redovisningsskyldiga inför åtminstone någon av sina intressenter, ofta alla. Den intressent som de flesta anser sig redovisningsskyldig inför är bidragsgivarna. Anledningen till varför de anser sig redovisningsskyldiga är olika beroende på vilka intressenter som organisationerna uppgivit. De allra flesta tror att det finns ett intresse av årsredovisningen bland dessa intressenter. Vidare har vi undersökt om, likt aktiebolag, hjälporganisationerna anser sig ha någon primär intressent. En stor del har svarat att det är bidragsgivarna, vilket överensstämmer med vår hypotes. Anledningen är att bidragsgivarna vill veta var pengarna går för att de ska fortsätta ge bidrag. Ett fåtal organisationer i undersökningen anser sig sakna primär intressent. Anledningarna till detta är antingen att organisationerna anser sig vara lika redovisningsskyldiga inför samtliga intressentgrupper eller att de inte tror att någon är intresserad av deras redovisning och därför inte anser sig primärt redovisningsskyldig inför någon. Det är bara en organisation i undersökningen som ser sig primärt redovisningsskyldig inför SFI. De organisationer som har valt medlemmarna som sin primära intressent är mer medlemsinriktade än övriga. Dessa organisationer erhåller medlemsavgifter från medlemmarna och anser vidare att demokratin är en viktig fråga. Två organisationer har svarat allmänheten, detta för att visa att de är seriösa.

Anledningen till de varierande svaren på vem som organisationerna i första hand anser sig redovisningsskyldig inför tror vi beror på att hjälporganisationerna inom FRII är så olika.

Organisationerna har ofta årsredovisningen tillgänglig för sin primära intressent på Internet. Något som verkar vara en trend är att lägga den som en populärversion i respektive organisations tidning.

Vi kan inte säga att det är bidragsgivarna som är den primära intressenten. Det är dock ändå en liten majoritet som anser att det är bidragsgivarna, men det finns också de som menar att andra intressenter är den primära, exempelvis medlemmar och allmänhet. På grund av detta har vi således förkastat hypotesen att hjälporganisationer i första hand är redovisningsskyldiga inför sina bidragsgivare. Det verkar således inte finnas något mönster kring hjälporganisationers val av primär intressent.

Även om alla hjälporganisationer inte riktar sig primärt till bidragsgivarna så får de ändå legitimitet från givarna genom ett medlemskap i SFI och därmed ett 90-konto.

Efter att ha analyserat respektive organisations årsredovisning genom att dela in dem i grupper efter vem de ser som sin primära intressent har vi kunnat se vissa skillnader grupper emellan. Detta har vi fått belägg för genom att de allra flesta av de underhypoteser som vi ställt upp inte kunnat förkastas. Skillnaderna är dock små och vi är medvetna om att vi kan ha påverkats av att vi vet vem som respektive organisation ser som sin primära intressent. Det märks främst en skillnad beroende på om man riktar sig till någon intressent eller inte. Vi anser oss även kunna urskilja små specifika skillnader grupperna emellan främst i texten. Detta leder till att huvudhypotesen; *organisationernas årsredovisningar påverkas beroende på val av olika primära intressenter* inte kan förkastas.

6. Slutsats

I detta kapitel presenteras vår slutsats som baseras på analysen i föregående kapitel. Vårt resultat ska återge syftet med uppsatsen. Avslutningsvis presenteras exempel på framtida forskning.

Vi inledde vår uppsats med att fråga; ”*Vem är hjälporganisationernas primära intressent, det vill säga den som de i första hand riktar sin årsredovisning till, och hur avspeglas detta i årsredovisningen*”?

Vår bedömning är att hjälporganisationer inte likt ett aktiebolag har en klart definierad primär intressent. Huvudargumentet för detta är att vi i vår uppsats med hjälp av intressentmodellen, strategimatriken och agentteorin utformat hypotesen: *Hjälporganisationerna är i första hand redovisningsskyldiga inför sina bidragsgivare.* Genom pattern matching har vi sedan konstaterat att det inte går att urskilja något klart mönster som visar detta. Enligt vad som framkommit i intervjuerna så finns det i stället en del olika primära intressenter såsom bidragsgivare, medlemmar, SFI, allmänhet eller ingen primär intressent. Faktorer som inverkar på varför respondenterna svarat på avvikande sätt, tror vi, är att organisationerna inom FRII skiljer sig märkbart vad gäller storlek, verksamhetsinriktning och organisationsform. Vi kan dock se i utfallet att det finns en tendens till att många respondenter väljer bidragsgivarna som primär intressent. Hade vi istället valt att enbart studera insamlingsstiftelser hade kanske utfallet blivit ett annat, fler hade kanske valt bidragsgivarna.

Utifrån den anpassade intressentmodellen för hjälporganisationer skapades hypotesen: *Organisationernas årsredovisning påverkas beroende på val av olika intressenter.* I analysen har visats att utformningen av årsredovisningar skiljer sig åt, dock inte i någon större utsträckning. Kontrasterna visar sig främst mellan de som riktar sig primärt till någon och de som inte anser sig ha någon primär intressent eller riktar sig primärt till SFI. De flesta som anser sig primärt redovisningsskyldiga inför någon har årsredovisningar i färg med bilder, artiklar med mera. De som saknar primär intressent eller riktar sig till SFI gör en årsredovisning som är enklare, tunnare och enbart följer FRII:s och SFI:s mallar.

Efter att ha jämfört respektive organisations årsredovisning med de underhypoteser som ställts upp har likheter, speciellt i texten, hos de organisationer som valt samma primära intressent kunnat urskiljas. Organisationerna riktar sig oftast i årsredovisningen, framförallt genom texten, till den ena eller andra intressenten. Om man istället anser sig lika redovisningsskyldig inför samtliga intressenter kan årsredovisningen tyckas vara mer publik. Detta leder till att huvudhypotesen: *organisationernas årsredovisning påverkas beroende på val av olika primära intressenter, det vill säga primära redovisningsmottagare inte kan förkastas.*

Årsredovisningen, anser vi, kan bli ett sätt för dem som riktar den till någon att genom denna skapa legitimitet för organisationen. Genom att i text tydligt framhäva vad organisationens verksamhet går ut på samt att tydligt visa på olika projekt som de använder insamlade medel till kan de både få nya givare, medlemmar och så vidare, samt säkerställa att gamla intressenter kommer att finnas kvar. De som primärt vänder sig till SFI eller inte har någon primär redovisningsmottagare kanske anser att ett 90-konto i sig räcker för att erhålla legitimitet från omgivningen och därmed behövs inte en påkostad årsredovisning.

Utifrån legitimitetsteorin har följande hypoteser utformats: *hjälporganisationer väljer att gå med i SFI för att få legitimitet främst hos bidragsgivarna och hjälporganisationer väljer att gå med i FRII för att få legitimitet främst hos bidragsgivarna.* Den första av dessa båda hypoteser har vi inte kunnat förkasta då samtliga respondenter på något sätt svarat att de ansluter sig till SFI för att få legitimitet. Den senare hypotesen förkastas. FRII är mer en branschorganisation dit man ansluter sig för att dra nytta av varandra och för att tillsammans kunna påverka.

Vidare resultat av vårt studium visar att många väljer att inte skicka ut årsredovisningen till sina primära intressenter. Istället finns den tillgänglig på Internet samtidigt som många även publicerar en populärversion av nyckeltal i sina medlemstidningar. En orsak till att de inte skickar ut årsredovisningen i så stor utsträckning, förutom att den kan anses svårförstålig, tror vi är att de inte vill lägga kostnader på denna. Detta leder i sin tur till att mer pengar kan gå till de behövande.

6.1 Förslag till fortsatt forskning

Vår uppsats har främst kretsat kring vem de olika hjälporganisationerna ser som sin primära intressent, det vill säga den som de i första hand riktar sin årsredovisning till. Vi har inte kunnat urskilja något direkt mönster och skulle därför rekommendera att studera alla organisationer som är medlemmar i FRII och jämföra samtliga av dessa vad gäller primär intressent. Som tidigare nämnts tror vi inte att utfallet skulle bli annorlunda eftersom organisationerna inom FRII skiljer sig, men detta skulle ändå vara intressant att studera.

Ett annat förslag till fortsatt forskning är i vilken utsträckning de olika hjälporganisationernas insamlade medel används till angett ändamål. Vidare skulle man kunna undersöka om det finns möjlighet att höja SFI och FRII:s krav gällande den andel av de insamlade medlen som får lov att användas till administrationskostnader. Vi anser även att det skulle kunna vara intressant att vidareutveckla detta och undersöka vad en administrationskostnad egentligen är, det vill säga vad som räknas som en administrationskostnad och vad som inte gör det.

7. Referenslista

Anthony, Robert N. & Govindarajan, Vijay. (2001). *Management Control systems* (10:e uppl.). London, Irwin McGraw-Hill.

Att hjälpa rätt är större. (2003, 18 juli). *Dagens nyheter*.

Bokföringslag (1999: 1078)

Börsras drabbar hjälporganisationer. (2003, 28 juli). *Göteborgsposten*.

DuBois, Cindy & Jegers, Marc & Schepers, Catherine & Pepermans, Roland. (2003). *Objectives of non-profit*. Bryssel, Vrije Universitet,

Forsberg, Bo. (2003). Vi ska vara eldsjälar som vill förändra världen. *Agenda nr 2*.

FRII, <http://www.frii.a.se>, 2003-11-27

Grahn, Jonas & Törning, Eva & Törnqvist Hans. (2003). God redovisningssed i insamlingsorganisationer. *Agenda 2/2003*

Handledning för stiftelser och ideella föreningar, utgåva från Riksskatteverket, (2003)

Ijiri, Yuiji. (1983). On the accountability- based conceptual framework of accounting. *Journal of accounting and public policy nr 2*.

Insamlingskontroll, <http://www.insamlingskontroll.a.se>, 2003-10-21

Jacobsen, Dag Ingvar. (2002). *Vad, hur och varför?* Lund, Studentlitteratur.

Johnsson, Gerry & Scholes Kevan. (1999). *Exploring Coporate Strategy* (5:e uppl.). Europa, Prentice Hall.

Karlsson, A (1991) *Om strategi och legitimitet. En studie av legitimeringsproblematiken i en förbindelse med strategisk förändring i organisationer.* Lund

Lagen om ekonomiska föreningar (1987: 667)

Lekvall & Wahlbin. (1993). *Information för marknadsföringsbeslut.* Göteborg, IHM förlag AB.

Liljebäck, Magnus. (2002). Skärpta krav på 90-konton. *Omvärlden nr 4-5.*

Ljungdahl, Fredrik. (1999). *Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag praxis, begrepp, orsaker.* Lund, Wallin & Dahlholm Boktryck AB.

Lund, Ragnar. (2003, 15 maj). Vålgörenhet inte nog. Årligt engagemang krävs för att skapa trovärdighet. *Resumé.*

Lundquist, Lennart. (1993). *Det vetenskapliga studiet av politik.* Lund, Studentlitteratur.

Merriam, Sharan B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod.* Lund, Studentlitteratur.

Nöjd, Maria. (1996). Skänk en slant men i rätt hand. *Råd & Rön nr 10.*

Olsson, Jan & Skärvad, Per-Hugo. (2000). *Företagsekonomi 99* (9:1 uppl.). Liber AB.

Ramberg, Ulf. (1997). *Utformning och användning av kommunala verksamhetsmått.* Lund, Lund universitetspress.

Rehnman, Eric. (1969). *Företaget och dess intressenter Organisationsteori för långsiktplanering.* Bonniers.

Saunders, Mark & Lewis, Philip & Thornhill, Adrian. (2003). *Research Methods for Business Students.* England, Pearson Education Limited.

Schroeder, Richard G & Clark, Myrtle W & Cathey, Jack M. (2001). *Financial Accounting theory and analysis*. USA, John Wiley & Sons Inc.

Sida, <http://www.sida.se>, 2003-11-15

Smith, Dag. (2000). *Redovisningens språk* (2: a uppl.). Lund, Studentlitteratur.

Special: omvärldsansvar (2001)

Stiftelselagen (1994: 1220)

Sågänger, Jonny. (1995). Sponsring - inte helt riskfritt. *Amnestyvärlden nr 9*.

Törning, Eva & Wall, Inga & Zachriason, Erik. (2001). God redovisningssed i insamlingsorganisationer. *Balans nr 3*.

Verksamhetsberättelse, Stiftelsen för insamlingskontroll, (2002)

Årsredovisningslag (1995: 1554)

8. Bilagor

Bilaga 1 Presentationsbrev

Hej!

Till skillnad från aktiebolag har hjälporganisationer varken ägare eller driver rörelsen i vinstsyfte. Dessa organisationer finansierar sina verksamheter främst genom allmänna bidrag. De har inte heller någon klart definierad primär intressent som de riktar sin redovisning till. Detta är vad vår uppsats kommer att handla om.

Vi är tre studenter som studerar på Högskolan i Kristianstad. I nuläget skriver vi vår kandidatuppsats med inriktning mot redovisning. Vi vill genom vår uppsats skaffa oss kunskap om vem hjälporganisationer anser sig redovisningsskyldiga inför. Det vill säga vem de anser vara dess primära intressent och hur detta avspeglas i årsredovisningen.

Vi hoppas att Ni vill hjälpa oss och avvara 15 minuter av Er tid för att svara på våra frågor och undrar även om Ni godkänner att intervjun spelas in på band. Denna intervju är av stor vikt för vår uppsats och vi önskar därmed att ni besvarar våra frågor korrekt. Vi kommer att kontakta Er per telefon i början av vecka 50.

Era svar kommer att behandlas konfidentiellt och kommer att presenteras anonymt i vår uppsats.

Vill ni ta del av vår slutliga rapport så skicka gärna ett mail till hanna_jeppsson@hotmail.com så erhåller ni uppsatsen via mail.

Har Ni några frågor är ni välkomna att kontakta någon av oss.

Tack på förhand!

Kim Clarentius,	Kristina Eriksson	och	Hanna Jeppsson
Tfn: 040-6111414	Tfn: 046-129430		Tfn: 046-132601
Mobil: 070-6256565	Mobil: 0739-958899		Mobil: 0739-338117

E-mail:
hanna_jeppsson@hotmail.com

Handledare: Torbjörn Tagesson
Univ. lektor i företagsekonomi
Tfn: 044-20 31 07
E-Mail: torbjorn.tagesson@e.hkr.se

Bilaga 2 Intervjuguide

Frågor vid telefonintervju

1. Vilka ser Ni som Era intressenter och varför?
2. Anser Ni Er redovisningsskyldiga inför någon/några av dessa? Varför/varför inte?
3. Har Ni någon primär intressent det vill säga någon som Ni i första hand riktar Er årsredovisning till/ ser er primärt redovisningsskyldiga inför?

Om det är bidragsgivare; Är det någon särskild grupp bidragsgivare eller är det bidragsgivare inom någon viss bransch?

4. Tror Ni att de intressenter Ni angett är intresserade av Er årsredovisning?
5. Utformar Ni årsredovisningen på något särskilt sätt för att göra den klarare för den primära intressenten? Varför/ varför inte?
6. Hur kanaliserar Ni årsredovisningen till denna intressent?
7. Varför valde Ni att gå med i FRII?
8. Varför valde Ni att gå med i SFI?
9. Vilken roll anser Ni SFI ha?
10. Vilken roll anser Ni FRII ha?

Bilaga 3 FRII:s redovisnings mall

1 (1)

Exempel på årsredovisning enligt ÅRL - utkast

Innehåll

Utkastet innehåller dels ett en beskrivning av bl a det regelverk som tillämpats vid upprättandet av årsredovisningen, dels en modell för årsredovisning som ska kunna användas av insamlingsorganisationer. I årsredovisningsmallen finns *-markerat de avsnitt som ska inkluderas i ett årsbokslut.

Inledning

Årsredovisningslagen (1995:1559; ÅRL) börjar tillämpas av stiftelser och insamlingsstiftelser den 1 januari 2000. Fr o m den 1 januari 2001 ska den även tillämpas av ideella föreningar.

Syftet med detta exempel är att underlätta arbetet med årsredovisningar i de insamlingsorganisationer

som ska upprätta årsredovisning enligt ÅRL. Exemplet visar hur en årsredovisning kan utformas med beaktande av de krav som ställs på organisationernas informationsgivning enligt ÅRL och god redovisningssed.

Lagar och normgivning

I BFL 6:1 och 6:3 finns bestämmelser om när den löpande bokföringen ska avslutas med en årsredovisning och när det räcker med ett årsbokslut. Årsbokslutet/årsredovisningen ska upprättas per varje balansdag, dvs den sista dagen på räkenskapsåret. Årsredovisningen ska enligt ÅRL upprättas och revideras för varje räkenskapsår, dvs oavsett hur ofta årsstämma/årsmöte hålls. Om årsstämma/årsmöte hålls ex vis vartannat år måste stämman därför godkänna två årsredovisningar. Reservering får inte göras för stämmokostnader de år som det inte hålls någon årsstämma/årsmöte.

Årsredovisningen skall enligt ÅRL 2:2 upprättas på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed. Balansräkning, resultaträkning och noter skall enligt ÅRL 2:3 upprättas som en helhet och ge en rättvisande bild av organisationens ställning och resultat. Om det behövs för att ge en rättvisande bild, skall det lämnas tilläggsupplysningar. Vidare skall upplysning lämnas i not om avvikelser görs från vad som följer av allmänna råd och rekommendationer. I noten skall även upplysas om skälen för avvikelserna.

Jämförelsetal avseende föregående år ska enligt ÅRL 3:5 lämnas för varje post eller delpost i balans- och resultaträkningen samt för de noter som specificerar delposter som i balans- och resultaträkningen slagits samman. I exemplet föreslås att jämförelsetal lämnas till samtliga noter.

2 (2)

Att observera vid användande av FRIIs mall för årsredovisning

Årsredovisningsmallen innehåller ingen koncernredovisning eller poster för mellanhanden med koncern- och intresseföretag. Poster som är användbara för organisationer med dotterföretag framgår av Bilaga 3 1 till FRII BAS 2000. Observera dock att SFI 2 har krav på koncernredovisning som innefattar andra organisationer än sådana som enligt ÅRL är att klassificera som dotterföretag, dvs där det finns ett bestämmande inflytande. I FRIIs arbete inkluderas endast dotterföretag enligt ÅRLs definition (se ÅRL 1:4).

Insamlingsorganisationerna har som syfte att främja ett visst ändamål varför en viktig post är Ändamålskostnader. Därmed blir FRIIs huvudalternativ den funktionsindelade resultaträkningen även om båda resultaträkningsalternativen finns medtagna i detta förslag.

Bokföringsskyldighet m m

I BFL 2 kap. finns ett antal olika gränser som bestämmer vad bokföringsskyldigheten innehåller.

En insamlingsstiftelse är alltid bokföringspliktig och ska alltid avsluta sina räkenskaper med en årsredovisning. Detsamma gäller för andra stiftelser i FRIIs medlemskrets med tillgångar vars marknadsvärde överstiger 10 prisbasbelopp. En stiftelse där marknadsvärdet på tillgångarna understiger 10 prisbasbelopp är inte bokföringspliktig enligt BFL 2:3. För att krav på kassaflödesanalys ska vara uppfyllt måste stiftelsen vara näringsdrivande, se fotnot 3 nedan. För ideella föreningar gäller enligt BFL 2:2 följande 3 :

Verksamhet Bokföringskyldig-het Avsluta räkenskaperna

Ideella föreningar som inte bedriver näringsverksamhet, inte har tillgångar vars marknadsvärde överstiger 30 prisbasbelopp och inte heller är moderföretag

Nej Nej

Ideella föreningar som bedriver näringsverksamhet eller har tillgångar vars marknadsvärde överstiger 30 prisbasbelopp men som normalt omsätter högst 20 prisbasbelopp och inte är moderföretag

Ja Nej

Ideella föreningar som bedriver näringsverksamhet eller har tillgångar vars marknadsvärde överstiger 30 prisbasbelopp och som normalt omsätter mer än 20 prisbasbelopp eller är moderföretag men som inte har fler än tio anställda och inte heller har ett nettovärde på tillgångarna som överstiger 24 mkr.

Ja Årsbokslut

Andra ideella föreningar än ovan Ja Årsredovisning 4

¹ Ej klart i nov 2000 ² Stiftelsen för Insamlingskontroll

³ Källa: "Ny bokföringslag – viktiga nyheter" utgiven av Bokföringsnämnden i april 2000 ⁴ Om nettovärdet på tillgångarna för de två senaste räkenskapsåren överstiger 1.000 prisbasbelopp eller antalet anställda under de två senaste räkenskapsåren i medeltal överstigit 200 ska årsredovisningen även innehålla en kassaflödesanalys (eller finansieringsanalys som den benämns i ÅRL 2:1). I dessa organisationer ställer lagstiftaren även krav på delårsrapport.

3 (3)

En insamlingsorganisation som tidigare inte varit bokföringskyldig ska upprätta en balansräkning (öppningsbalans) per den dagen som bokföringskyldigheten inträder. Detta gäller dock endast sådana organisationer som enligt BFL ska avsluta sina räkenskaper.

Läsanvisningar

Delar som är markerade med * ska återfinnas i ett årsbokslut så som det definieras i BFL 6:4.

I årsredovisningen har såväl lagstiftning i form av ÅRL (och BFL vad gäller årsbokslut) beaktats men även en del rekommendationer finns nämnda. Samtliga förkortningar återfinns därför förklarade nedan. Hänvisning i texten har endast gjorts i den mån ett krav direkt följer av lag eller rekommendationer. I övrigt har markerats om en viss text enbart är ett förslag till branschanpassning från FRII.

I avvaktan på att Bokföringsnämnden anpassar Redovisningsrådets rekommendationer till icke-noterade företag kan vägledning hämtas från Redovisningsrådets normer.

Samtliga lagar och normer nedan återfinns i FARs Samlingsvolym 2000.

Följande förkortningar har använts i årsredovisningsmallen:

BFL Bokföringslagen (1999:1078)

BFN Bokföringsnämnden, dvs den statliga normgivaren

BFN R1 Redovisning av forskning- och utvecklingskostnader

BFN R4 Uppgifter om medeltalet anställda samt löner och andra ersättningar

BFN R5 Redovisning av statliga stöd

BFN R8 Årsredovisningens krav på årsredovisning och kocerredovisning

BFN R9 Redovisning av rörelsegrenar m m

BFN U 95:3 Redovisning i avkastningsstiftelser
BFN U 96:6 Förvaltningsberättelsens innehåll
BFN U 99:1 Tilläggsupplysningar och andelsinnehav
FAR Föreningen Auktoriserade Revisorer; i årsredovisningen har endast FARs vägledning Om årsredovisning i aktiebolag använts
RR Redovisningsrådet, dvs normgivaren för framför allt de publika företagen.
RR11 Redovisningsrådets rekommendation om intäkter i avvaktan på att BFN i ett allmänt råd med tillhörande vägledning behandlar redovisning av intäkter i icke-noterade företag

4 (4)

RR12 Redovisningsrådets rekommendation om materiella anläggningstillgångar i avvaktan på att BFN i ett allmänt råd med tillhörande vägledning behandlar redovisning av materiella anläggningstillgångar i icke-noterade företag

ÅRL Årsredovisningslagen (1995:1554)

Med FRII avses branschorganisationen Frivilligorganisationernas Insamlingsråd med 66 insamlingsorganisationer som medlemmar (dec 2000). Tel 08-677 30 90.

SFI är Stiftelsen för Insamlingskontroll som granskar landet ca 350 kontrollgirokonton, sk 90-konton. Tel 08-506 112 70.

5 (5)

Insamlingsorganisationen

Organisationsnummer

Årsredovisning för räkenskapsåret 2001-01-01-- 2001-12-31

Styrelsen och generalsekreteraren/kanslichefen/verkställande direktören 5 för Insamlingsorganisationen avger härmed följande årsredovisning.

Innehåll Sida

Verksamhetsberättelse

Resultaträkning – funktionsindelning

Resultaträkning – kostnadsslagsindelning

Balansräkning

Kassaflödesanalys

Noter

Om inte särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor 6. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

5 De personer som ska underteckna årsredovisningen bör framgå av stadgarna. 6 Mindre organisationer kan föredra att ange alla belopp i kr

6 (6)

• Verksamhetsberättelse

Syftet med förvaltningsberättelsen är att vara ett komplement till resultat- och balansräkningarna,

dvs det som inte direkt framgår av dessa dokument ska framgå av förvaltnings-berättelsen. Därmed blir det lättare för läsaren att förstå helheten.

Nedanstående punkter ska ses som en meny över vad som kan vara lämpligt att informera om. Punkterna ska användas med måtta, dvs årsredovisningen måste fortfarande vara överskådlig. De rubriker och punkter där hänvisning görs till ÅRL är tvingande.

Årsredovisningen kan lämpligen innehålla ett förord av generalsekreteraren eller motsvarande.

Vissa av nedanstående punkter, ex vis syfte och pågående/avslutade aktiviteter kan framgå av detta förord.

I förvaltningsberättelsen kan även nyckeltal inkluderas ⁷.

• Information om verksamheten (ÅRL 6:1)

Här återfinns information om verksamhetens art, inriktning och förutsättningar samt om väsentliga förändringar i dessa avseenden. Viktiga beslut eller genomförda aktiviteter beskrivs vilket blir ett komplement till framför allt resultaträkningen. Upplysningar skall också lämnas om viktiga externa faktorer som påverkat organisationens ställning och resultat.

- Typ av organisation, dvs insamlingsstiftelse, stiftelse och ideell förening men inte avkastningsstiftelse (FRII)
- Organisationens syfte och ändamål (FRII)
- Organisationen är en del av en internationell organisation (FRII)
- Beskrivning av forskningsanslag (FRII)
- Pågående/avslutade projekt (FRII)
- Policy för placeringar i aktier (FRII)

Alternativ 1: Insamlingsorganisationen har som policy att placera aktier för bästa avkastning men inte i företag som har verksamhet inom framför allt följande områden:

- vapen
- barnarbete
- alkohol, och
- tobak

⁷ FRII avser att återkomma med förslag till nyckeltal. 7 (7)

Alternativ 2: Insamlingsorganisationen har som policy att sälja aktiegåvor omedelbart och därmed inte bedriva placeringsverksamhet. På balansdagen inkom en aktiegåva motsvarande ... kr som avyttrades i januari 200x.

• Resultat och ställning (ÅRL 6:1)

För att ge läsaren en god inblick i organisationen och dess utveckling kan ledningens kommentarer och väsentliga nyckeltal inkluderas i förvaltningsberättelsen.

- Budgetuppföljning i organisationer i de fall en budget antas av årsstämman/årsmötet. (FRII)
- Förklaring av resultatutvecklingen - intäkter resp kostnader (FRII)
- Finansiering (FRII)
- Flerårsöversikt (t ex fem år) för större organisationer (FRII)
- Större gåvor inkl testamenten beskrivs (FRII)

• Väsentliga händelser under räkenskapsåret (ÅRL 6:1)

Bedömningen av vad som är ”väsentliga händelser” görs utifrån händelsernas betydelse för organisationens ekonomiska resultat och ställning. Det behöver dock inte alltid vara fråga om direkt ekonomiska konsekvenser för att upplysning skall vara motiverad.

- Hur har ändamålet främjats under året (ÅRL 6:4 vad gäller stiftelser)
- Beskrivning över viktiga projekt och ändamål som pengar används till, ex vis per land eller område (FRII)

- **Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång (ÅRL 6:1)**

(Se föregående punkt.)

- **Medlemmar (FRII)**

Medlemmarna stöder verksamheten med pengar och arbetsinsatser. Organisationen kan också ha som syfte att stödja sina medlemmar. Här kan även organisationer av medlemmar beskrivas, ex vis om det finns lokala föreningar och sambandet/ansvaret mellan dessa nivåer.

- Antal, förändring av antal (FRII)
- Ideell arbetsinsats (se även not) – beskriv hur uppskattning av arbetsinsatsen gjorts 8 (FRII) 8 (8)
- Antal distrikt/regioner (FRII)
- Lokala föreningar (FRII)
- Stödorganisationer (FRII)
- Volontärer/frivilliginsatser/praktikanter (FRII)
- Utbildning (FRII)

- **Förvaltning (FRII)**

Insamlingsorganisationernas förvaltning består ofta av en styrelse och ett kansli. Det kan också finnas en mängd kommittéer och liknande, t ex för fördelning av forskningsanslag. Dessa är viktiga att beskriva för att läsaren ska förstå hur organisationen fungerar men också för att visa den kompetens som organisationen knutit omkring sig.

- Beskrivning av styrelsen (FRII)
- Ersättning till styrelseledamöterna och generalsekreterare/kanslichef/verkställande direktör (FRII)
- Antal styrelsemöten under räkenskapsåret (FRII)
- Valberedning (FRII)
- Revisorer (FRII)
- Kansli (ev personalen namngiven, telefonnummer till kansliet etc) (FRII)

- **Information (FRII)**

Här läggs lämpligen övrig information in som kan vara användbart för läsaren/medlemmen.

- Organisationens samtliga 90-kontonummer (FRII)
- Hemsida (FRII)
- FRIIs fem punkter – råd till givaren (FRII)

Innan du skänker – undersök följande:

- 1/ Ger organisationen ett vederhäftigt intryck?
- 2/ Har organisationen 90-konto? Dvs börjar på 90 – inte 91, 92 etc
- 3/ Finns ett fungerande telefonnummer angivet?

8 Värde av dessa arbetsinsatser har inte tagits med i resultaträkningen, se även not 3.

9 (9)

4/ Har organisationen uppgivet en gatuadress till sitt kontor, inte bara en boxadress?

5/ Vid bössamling – kan insamlaren legitimera sig?

Blir svaret nej på någon av dessa frågor – ge inga pengar!

- Jourtelefon (FRII)
- Tidningar, böcker och annan förlagsverksamhet (FRII)
- Internationellt samarbete (FRII)
- Registrering hos tillsynsmyndighet (FRII)
- Samarbete med andra organisationer (FRII)
- Deltagande i utredningar (FRII)
- Representation i andra styrelser (FRII)
- Representation i referens- och arbetsgrupper (FRII)
- Lobbying (FRII)

- **Framtida utveckling (ÅRL 6:1)**

Information skall lämnas om vad som faktiskt är känt om organisationens framtid samt om förväntningar baserade på kända förhållanden. Detta gäller ej 10/24-företag. Med 10/24-företag

avses organisationer med högst 10 anställda och 24 mkr i nettotillgångar (dvs balansomslutning).

- Framtida projekt (FRII)
- Framtida hjälpbehov (FRII)
- Framtida kampanjer (FRII)

- **Forskning och utveckling/Stöd till forskning och utveckling (ÅRL 6:1)**

Information lämnas av organisationer som bedriver sådan verksamhet då forsknings- och utvecklingskostnaderna är av väsentlig storlek för organisationen. I många fall lämnas stöd till forskare inom specifika områden. Dessa beskrivs lämpligen här eller ovan under rubriken Information om verksamheten.

- **Utländska filialer/regionkontor (ÅRL 6:1)**

Enligt ÅRL är definitionen av utländsk filial ”avdelningskontor med självständig förvaltning”. Upplysning här 10 (10)

Resultaträkning*

9

- FRIIs huvudförslag

Funktionsindelad resultaträkning

Not 2001 2000

Verksamhetsintäkter 2 xx xx

Ändamålskostnader 10 -xx -xx

Insamlingskostnader -xx -xx

Administrationskostnader -xx -xx

Verksamhetsresultat xx xx

Resultat från finansiella investeringar

Resultat från värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar 5

xx xx

Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter 6 xx xx

Räntekostnader och liknande resultatposter -xx -xx

Förvaltningskostnader -xx -xx

Summa resultat från finansiella investeringar xx xx

Resultat efter finansiella poster xx xx

Skatt på årets resultat 7 -xx -xx

Årets resultat före fördelning xx xx

Fördelning av årets resultat 15

Årets resultat enligt resultaträkningen (se ovan) xx xx

Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från tidigare år xx xx

Reservering av ändamålsbestämda medel som inte utnyttjats under året

-xx -xx

Kvarstående belopp för året/förändring balanserat kapital xx xx

⁹ Eventuellt med tillägg för budget för innevarande år om årsstämman fastställt en väl utvecklad resultatbudget.

¹⁰ Postens innehåll varierar inte bara beroende på aktiviteter utan även om organisationen har ett insamlingsändamål eller ett medlemsändamål. Detta ändamål framgår av förvaltningsberättelsen. om behöver ej lämnas av s k 10/24-organisationer

11 (11)

Resultaträkning*

11

Kostnadslagsindelad resultaträkning

Not 2001 2000

Verksamhetsintäkter 2 xx xx

Rörelsens kostnader

Handelsvaror -xx -xx

Övriga externa kostnader -xx -xx

Personalkostnader 3 -xx -xx

Av- och nedskrivningar -xx -xx

Summa rörelsens kostnader xx xx

Verksamhetsresultat xx xx

Resultat från finansiella investeringar

Resultat från värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar 5

xx xx

Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter 6 xx xx

Räntekostnader och liknande resultatposter -xx -xx

Förvaltningskostnader -xx -xx

Summa resultat från finansiella investeringar xx xx

Resultat efter finansiella poster xx xx

Skatt på årets resultat 7 -xx -xx

Årets resultat före fördelning xx xx

Fördelning av årets resultat 15

Årets resultat enligt resultaträkningen (se ovan) xx xx

Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från tidigare år xx xx

Reservering av ändamålsbestämda medel som inte utnyttjats under året

xx xx

Kvarstående belopp för året/balanserat kapital xx xx

¹¹ Eventuellt med tillägg för budget för innevarande år om årsstämman fastställt en väl utvecklad resultatbudget.

12 (12)

Balansräkning*

Not 2001 2000

TILLGÅNGAR

Anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar 8 xx xx

Materiella anläggningstillgångar

Byggnader och mark 9 xx xx

Inventarier xx xx

xx xx

Finansiella anläggningstillgångar

Långfristiga värdepappersinnehav 10 xx xx

Långfristiga fordringar 11 xx xx

xx xx

Summa anläggningstillgångar xx xx

Omsättningstillgångar

Varulager m m

Handelsvaror xx xx

Förskott till leverantörer xx xx

xx xx

Kortfristiga fordringar

Kundfordringar xx xx

Övriga fordringar xx xx

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter 13 xx xx

xx xx

Kortfristiga placeringar 14 xx xx

Kassa och bank xx xx

Summa omsättningstillgångar xx xx

Summa tillgångar xx xx

13 (13)

Not 2001 2000

EGET KAPITAL OCH SKULDER

Eget kapital 15

Stiftelsekapital/donationskapital xx xx

Värdesäkringskapital xx xx

Ändamålsbestämda medel, ändamålet X xx xx

Ändamålsbestämda medel, ändamålet Y xx xx

Balanserat kapital xx xx

xx xx

Avsättningar

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser 16,17 xx xx

Avsättningar för skatter (i aktiebolag) xx xx

Övriga avsättningar 18 xx xx

xx xx

Långfristiga skulder 19

Checkräkningskredit (avtalad kredit ... resp ...) xx xx

Övriga skulder till kreditinstitut xx xx

Övriga skulder xx xx

xx xx

Kortfristiga skulder

Skulder till kreditinstitut xx xx

Leverantörsskulder xx xx

Skatteskulder xx xx

Skuld till Sida och andra myndigheter samt Allmänna arvsfonden

xx xx

Övriga skulder xx xx

Upplypna kostnader och förutbetalda intäkter 20 xx xx

xx xx

Summa eget kapital och skulder xx xx

Ställda säkerheter 21 xx xx

Ansvarsförbindelser 17, 22 xx xx

14 (14)

Kassaflödesanalys (ÅRL 2:1)

12

2001 2000

Den löpande verksamheten

Verksamhetsresultat xx xx

Avskrivningar xx xx

Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet, m.m. xx xx

Erhållen ränta xx xx

Erhållna utdelningar xx xx

Erlagd ränta -xx -xx

Betald inkomstskatt -xx -xx

Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital

xx xx

Minskning av varulager xx xx

Ökning av fordringar -xx -xx

Ökning av leverantörsskulder xx xx

Kassaflöde från den löpande verksamheten xx xx

Investeringsverksamheten

Förvärv av materiella anläggningstillgångar -xx -xx

Försäljning av materiella anläggningstillgångar xx xx

Placeringar i finansiella anläggningstillgångar -xx -xx

Avyttring av finansiella anläggningstillgångar xx xx

Ökning/minskning av kortfristiga finansiella placeringar xx xx

Kassaflöde från investeringsverksamheten xx xx

Finansieringsverksamheten

Upptagna lån xx xx

Amortering av skuld -xx -xx

Ökning/minskning av kortfristiga finansiella placeringar xx xx

Kassaflöde från finansieringsverksamheten xx xx

Ökning av likvida medel xx xx

Likvida medel vid årets början xx xx

Kursdifferens i likvida medel xx xx**Likvida medel vid årets slut xx xx****Noter**

¹² Kassaflödesanalys (eller finansieringsanalys som den benämns ibland) ska enligt ÅRL upprättas av sådana organisationer som bedriver näringsverksamhet och

- där nettovärdet på tillgångarna för de två senaste räkenskapsåren uppgår till minst 1.000 prisbasbelopp, eller

- antalet anställda under de två senaste räkenskapsåren i medeltal överstigit 200.

Organisationer som ska upprätta en kassaflödesanalys kan hämta vägledningen från RR7 Redovisning av kassaflöden.

15 (15)

Enligt ÅRL ska balansräkning, resultaträkning och noter upprättas som en helhet och ge en rättvisande bild av organisationens ställning och resultat. Tilläggsupplysningar ska därför lämnas om det behövs för att ge en rättvisande bild.

Tilläggsupplysningar får lämnas i not eller i balans- och resultaträkningarna. Om upplysning lämnas i not ska det finnas en hänvisning vid de poster i balansräkningen och resultaträkningen som upplysningarna hänför sig till. Om upplysningarna lämnas i balans- eller resultaträkningen får detta inte stå i strid med kravet på överskådlighet.

Om avvikelser görs från vad som följer av allmänna råd och rekommendationer skall upplysning lämnas i not. I noten ska då även upplysas om skälen för avvikelserna.

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper (BFL 6:6, ÅRL 5:2)*

Insamlingsorganisationens redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens rekommendationer och uttalanden. I årsredovisningen har även de upplysningar lämnats som krävs av SFI.

Intäcksredovisning (RR11, FRII)

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas. (RR11)

Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsförs som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd. Med gåvor avses främst insamlade medel från privatpersoner och företag. Begreppet bidrag används främst för att beteckna medel som erhållits av externa bidragsgivare efter ansökan.

Gåvor och bidrag från i första hand privatpersoner redovisas av naturliga skäl normalt enligt kontantprincipen. Även bidrag från företag och organisationer redovisas normalt i den period då bidraget erhålles. I den mån det på balansdagen finns avtalade men ej erhållna bidrag från företag och organisationer intäktsförs dessa efter individuell prövning. (FRII)

Gåvor som utgörs av annat än kontanta medel, men med undantag för kläder och liknande, värderas till marknadsvärdet vid gåvotillfället. Se även Donerade tillgångar nedan. (FRII)

Försäljning av varor intäktsredovisas som huvudregel när någon form av kontant betalning erhållits i Insamlingsorganisationens butik. Försäljning av brevmärken via telefon intäktsredovisas när betalning erhålles. All försäljning redovisas efter avdrag för moms och eventuella rabatter. (FRII)

Erhållna gåvor (FRII)

Erhållna gåvor redovisas netto, dvs efter avdrag för eventuell gåvoskatt och de direkta kostnader som kan uppkomma vid försäljning av en tillgång.

16 (16)

Bidrag från Sida och liknande myndigheter (BFN R5)

Samtliga bidrag från Sida och liknande myndigheter redovisas i enlighet med BFN R5 om statliga stöd, dvs de intäktsförs endast om det med hög grad av sannolikhet kan bedömas att stödet inte kommer att återkrävas, dvs att organisationen haft utgifter för ändamålet.

Bidrag skuldförs därför tills dess att de utgifter som bidraget ska täcka uppkommer.

Andra bidrag än sådana som inte är till för att täcka ett ändamål, t ex administrations-bidrag kvittas inte mot administrationskostnader utan intäktsförs bland övriga bidrag och särredovisas i not.

Redovisning av förpliktelser (FRII)

En utgift bokförs i resultaträkningen när organisationen har förpliktigt sig att utföra en viss åtgärd eller liknande. Den förpliktigande händelsen är mycket sällan endast ett styrelsebeslut eller liknande eftersom detta inte resulterat i en juridisk förpliktelse gentemot tredje man. I samband med bokslut periodiseras dessa utgifter till kostnader.

Ändamålskostnader (FRII)

Som ändamålskostnader klassificeras sådana kostnader som har direkt samband med att uppfylla organisationens syfte och/eller stadgar.

Här bör organisationen själv beskriva vilka typer av kostnader som posten innehåller.

Insamlingskostnader (SFI)

Detta är den kostnad som varit nödvändig för att generera externa intäkter. Hit räknas således kostnaden för insamlingsbössor, annonser och reklam, lönekostnader, tackbrev o.d. Men hit hör också försäljningskostnader som är förenade med försäljning av varor, dvs varukostnader, direkta försäljningskostnader samt kostnader för porto, löner, lokaler o.d.

Administrationskostnader (FRII)

Administrationskostnad inkluderar normalt

- direkta kostnader såsom intern och extern revision, legala arvoden samt kostnader förknippade med stadgarna eller legala krav, t ex medlemsregister, årsstämma och upprättande av årsredovisning.
- indirekta kostnader vilket inkluderar en andel av ledningens och andra anställdas tid och de fasta kostnader som hör samman med dessa, t ex kontor och kostnader för kommunikation.

Bidrag för administrationskostnader redovisas som intäkt bland övriga bidrag varför administrationskostnader redovisas brutto.

Administrationskostnader är sådana kostnader som behövs för att administrera själva insamlingsorganisationen. Ett visst mått av allmän administration är ett led i att säkerställa en god kvalitet på organisationens interna kontroll och rapportering, såväl externt som internt till exempelvis styrelsen. 17 (17)

Donerade tillgångar (BFN U 95:3, FRII)

Tillgångar, framför allt fastigheter, aktier och andra värdepapper, som doneras till Insamlingsorganisationen

värderas till ett försiktigt beräknat marknadsvärde vid gåvotillfället

och bokas som en omsättningstillgång eftersom tillgången ska avyttras snarast möjligt.

Intäkten redovisas i posten Insamlade medel. I den mån det uppkommer en realisationsvinst/-förlust vid avyttringen redovisas denna också i posten Insamlade medel om den avyttras kort efter att gåvan erhållits eller som en finansiella post om organisationen väntat med försäljningen i avsikt att erhålla ett bättre pris.

Insamlade kläder etc värderas till 25 kr/kg enligt anvisningar från SFI (2000). Denna värdering och eventuella överskjutande intäkter från försäljning av kläderna redovisas i posten Insamlade medel.

Aktier och andelar (FRII)

Aktier och andelar värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde (marknadsvärde). Aktier och andelar som erhålles genom testamente eller gåva värderas till ett försiktigt beräknat marknadsvärde (ofta börskursen) vid gåvotillfället.

Obligationer förvärvade i syfte att innehas till inlösen tidpunkt värderas vid förvärvet till anskaffningsvärde. Skillnaden mellan anskaffningsvärde och inlösen värde periodiseras så att den effektiva räntan vid förvärvet är konstant över innehavstiden. Övriga obligationer

värderas till anskaffningsvärde.

Fordringar (FAR)

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Utländska valutor (ÅRL 5:2)

Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs. I de fall valutasäkringsåtgärd genomförts, t ex terminssäkring, används terminskursen.

Vid valutasäkring av framtida budgeterade flöden omvärderas inte säkringsinstrumenten vid förändrade valutakurser. Hela effekten av förändringar i valutakurserna redovisas i resultaträkningen när säkringsinstrumenten förfaller till betalning.

Lager av handelsvaror (ÅRL 4:9, 11)

Handelsvaror värderas, med tillämpning av först-in först-ut-principen, till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Dessa varor består främst av.....

Anläggningstillgångar (BFL 6:7, ÅRL 4:4)*

Materiella och immateriella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över den bedömda ekonomiska livslängden. Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

Balanserade utgifter för programvara 5 år

18 (18)

Byggnader 50 år

Inventarier 5 år

Forsknings- och utvecklingsarbeten (FRII)

Utgifter för forsknings- och utvecklingsarbeten uppstår vanligen i och med att forskningsanslag fördelas. Dessa kostnadsförs vanligtvis löpande när de uppkommer.

Kassaflödesanalys (RR7)

Kassaflödesanalysen upprättas enligt den indirekta metoden dvs den utgår från organisationens verksamhetsresultat. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar. Som likvida medel klassificeras, förutom kassa- och banktillgodohavanden, kortfristiga finansiella placeringar som dels är utsatta för endast en obetydlig risk för värdefluktuationer, dels

- handlas på en öppen marknad till kända belopp eller
- har en kortare återstående löptid än tre månader från anskaffningstidpunkten.

Not 2 Verksamhetsintäkter (ÅRL 5:6)

Verksamhetsintäkterna 13 fördelas sig enligt följande:

2001 2000

Medlemsavgifter x x

Insamlade medel x x

Försäljning, sponsring, reklam, annonser x x

Externa bidrag x x

Övriga bidrag x x

Summa x x

Denna specifikation av intäkterna kan även göras direkt i resultaträkningen.

Insamlade medel fördelas sig enligt följande

2001 2000

Allmänheten x x

Företag x x

Externa stiftelser och fonder x x

Summa x x

Av ovanstående belopp har kr insamlats via 90-konton.

Externa bidrag fördelas sig enligt följande:

2001 2000

EU x x

13 Begreppet Verksamhetsintäkter används i stället för Nettoomsättning.

19 (19)

Sida x x

Stat 14 x x

Landsting x x

Kommun x x

Allmänna arvsfonden x x

Summa x x**Not 3 Löner, andra ersättningar och sociala kostnader (ÅRL 5:19-20, 22-24, BFN R4, FRII)****2001 2000**

Löner och andra ersättningar:

Styrelse och generalsekreterare/kanslichef/VD x x

Övriga anställda x x

Totala löner och ersättningar x x

Sociala kostnader x x

(varav pensionskostnader) (x) (x)

Av pensionskostnaderna avser x tkr (x tkr) organisationens styrelse och general-sekreterare/kanslichef/VD.

Under året har () personer arbetat ideellt för organisationen. Värdet av dessa ideella insatser har inte redovisats i resultaträkningen.

Löner och andra ersättningar fördelade per land uppgår enligt följande:

2001 2000

Sverige x x

Danmark x x

..... x x

..... x x

Totalt x x

Not 4 Administrationskostnader (FRII)

Organisationer som använder den kostnadslagsindelade resultaträkningen bör inkludera en upplysning om de totala administrationskostnaderna.

Not 5 Resultat från värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar (FAR)

14 T ex Socialstyrelsen, Naturvårdsverket och Folkhälsoinstitutet.

20 (20)

2001 2000

Utdelningar x x

Räntor x x

Realisationsresultat vid försäljningar x x

Nedskrivningar x x

Summa x x**Not 6 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter (FAR)****2001 2000**

Utdelningar x x

Räntor x x

Realisationsresultat vid försäljningar x x

Nedskrivningar x x

Summa x x

Not 7 Skatt på årets resultat (ÅRL 5:16)**2001 2000**

Aktuell skatt x x

Uppskjuten skatt x x

Summa x x

Posten används i dotterföretag som är aktiebolag och därmed också i de organisationer som konsoliderar ett aktiebolag. Posten förekommer också i organisationer som bedriver näringsverksamhet.

Not 8 Immateriella anläggningstillgångar (ÅRL 5:3, BFL 6:7)***Balanserade utgifter för programvara 2001 2000**

Ingående anskaffningsvärde x x

Årets aktiverade utgifter x x

Utgående ackumulerade anskaffningsvärden x x

Ingående avskrivningar x x

Årets avskrivningar x x

Utgående ackumulerade avskrivningar x x

Ingående nedskrivningar x x

Årets nedskrivningar x x

Utgående ackumulerade nedskrivningar x x**Utgående restvärde enligt plan x x****Not 9 Byggnader och mark (ÅRL 5:3-4, BFL 6:7)***

21 (21)

2001 2000

Ingående anskaffningsvärde x x

Inköp x x

Försäljningar och uttrangeringar x x

Utgående ackumulerade anskaffningsvärden x x

Ingående avskrivningar x x

Försäljningar och uttrangeringar x x

Årets avskrivningar x x

Utgående ackumulerade avskrivningar x x

Ingående nedskrivningar x x

Försäljningar och uttrangeringar x x

Årets nedskrivningar x x

Utgående ackumulerade nedskrivningar x x**Utgående restvärde enligt plan x x**

Bokfört värde på fastigheter med taxeringsvärde i Sverige

x x

Taxeringsvärden på fastigheter i Sverige x x

Aktiverad ränta

I byggnaders anskaffningsvärde ingår aktiverad ränta med ... (...).

Uppställningen ovan skall även göras för posten Inventarier

Not 10 Långfristiga värdepappersinnehav (ÅRL 5:3, BFL 6:7, FRID)* delvis**2001 2000**

Ingående nominellt värde x x

Förvärv x x

Försäljningar x x

Utgående ackumulerat nominellt värde x x

Utgående restvärde enligt plan x x
Företag och antal aktier (ÅRL 8-9, FRII) Bokfört värde
Marknads-värde

... AB, 1.400 st xx xx

... AB, 500 st xx xx

22 (22)

Dotterföretag, intresseföretag och andra företag där innehavet uppgår till minst 20% av rösterna ska alltid specificeras enligt ÅRL 5:8-9. Detta upplysningskrav är inte medtaget ovan. Dessutom anser FRII att det är lämpligt att en specifikation av övriga innehav görs för att läsaren ska kunna bilda sig en uppfattning om vilka aktier och andelar som organisationen investerat i.

Not 11 Långfristiga fordringar (ÅRL 5:3, BFL 6:7)*

2001 2000

Ingående nominellt värde x x

Tillkommande fordringar x x

Amorteringar, avgående fordringar x x

Utgående ackumulerat nominellt värde x x

Utgående restvärde enligt plan x x

Not 12 Lån och ansvarsförbindelser till förmån för generalsekreterare/kanslichef/VD (ÅRL 5:12)

I den mån detta förekommer ska upplysningar om bl a storleken på lån/ansvarsförbindelser, huvudsakliga lånevillkor och amorteringar under året lämnas.

Not 13 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter 15 (ÅRL 3:8)

2001 2000

Förutbetalda hyror x x

Upplupna ränteintäkter x x

Övriga poster x x

Summa x x

Not 14 Kortfristiga placeringar (FRII)

Företag och antal aktier Bokfört värde

Marknads-värde

... AB, 1.400 st xx xx

... AB, 500 st xx xx

Specifikationen av innehavet anser FRII vara lämplig för att läsaren ska kunna bilda sig en uppfattning om vilka aktier och andelar som organisationen investerat i.

¹⁵ Gäller ej organisationer där medeltalet anställda under de två senaste räkenskapsåren uppgått till högst 10 anställda och där nettotillgångarna för det föregående räkenskapsåret uppgått till högst 24 mkr.

23 (23)

Not 15 Eget kapital (FRII)

Stiftelseka-pital/

dona-tionskapital

Värdesäk-ringskapital Ändamåls-bestämda

medel X

Ändamåls-

bestämda

medel Y

Balanserat

kapital

Totalt eget

kapital
 Ingående
 balans
 xx xx xx xx xx xx
 Reserve-
 ringar
 xx xx
 Utnyttjande -xx -xx
 Årets
 resultat
 xx
 Utgående
 balans
 xx xx xx xx xx xx

Not 16 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

TryggL 8a §

2001 2000

Avsättningar enligt tryggandelagen

FPG/PRI-pensioner x x

Övriga x x

Avsättningar utanför tryggandelagens regelverk x x

Summa x x**Not 17 Förpliktelser avseende pensioner och liknande förmåner till styrelseledamöter och generalsekreterare/kanslichef/VD (ÅRL 5:22)****2001 2000**

Avsättningar x x

Ansvarsförbindelser x x

Summa förpliktelser x x**Not 18 Övriga avsättningar (ÅRL 3:9)**

I den mån organisationen har övriga avsättningar ska dessa specificeras här.

Not 19 Långfristiga skulder (ÅRL 5:10)

24 (24)

Här anges den del av långfristiga skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

Not 20 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter 16 (ÅRL 3:9)

	2001	2000
Upplupna räntekostnader	x	x
Semesterlöner	x	x
Upplupna sociala avgifter	x	x
Övriga poster	x	x
Summa	x	x

Not 21 Ställda säkerheter (ÅRL 5:11)

I den mån ställda pantar finns ska dessa specificeras här eller i balansräkningen.

Not 22 Ansvarsförbindelser (ÅRL 5:11)

I den mån ansvarsförbindelser finns ska dessa specificeras här eller i balansräkningen.

Not 23 Medelantal anställda (ÅRL 5:18, BFN R4)

2001	2000
------	------

**Antal
anställda**

**Varav
män
Antal
anställda
Varav
män**

Sverige x x x x
 Danmark x x x x
 x x x x
Totalt x x x x

Not 24 Avtal om avgångsvederlag (ÅRL 5:25)

Om avtal om avgångsvederlag har träffats med generalsekreteraren/kanslichefen/VDs ska detta upplysas om här.

Årsredovisningen skrivs under av samtliga styrelseledamöter och generalsekreteraren/kanslichefen/VD. Har någon antecknat en avvikande mening om årsredovisning-
 16 Gäller ej organisationer där medeltalet anställda under de två senaste räkenskapsåren uppgått till högst 10 anställda och där nettotillgångarna för det föregående räkenskapsåret uppgått till högst 24 mkr.

25 (25)

en/koncernredovisningen till styrelsens protokoll. Årsredovisningen skall innehålla uppgift om den dag då den undertecknades och skrivs under av den styrelse som sitter det datumet.

Ort 200x-xx-xx

 NN NN

 NN NN

Generalsekreterare/Kanslichef/
Verkställande direktör

Min (Vår) revisionsberättelse har avgivits 200x-xx-xx

(NN Revisionsbyrå AB)

 NN

Auktoriserad revisor

